

Espais familiars de criança de la petita infància (0-3)

característiques generals i modalitats

INSTITUT PER A L'EDUCACIÓ DE LA PRIMERA INFÀNCIA (IEPI)

Direcció general de Primera Infància, Atenció a la Diversitat i Millora educativa

Conselleria d'Educació i Universitats

Govern de les Illes Balears

16/03/2024

Vicenç de Febrer

vdefebrer@gmail.com

Cristina Gomila

saeimenorca@gmail.com

Espais familiars de criança de petita infància (0-3 anys)

QUÈ SÓN ?, COM SON ?

**COM FUNCIONEN
FUNCIONS DELS PROFESSIONALS
TIPOLOGIES DE DISPOSITIUS
PRINCIPALS MODELS**

ORÍGEN

dels Espais familiars de criança
de la petita infància (0-3)

SUBSTRACT IDEOLÒGIC-CIENTÍFIC

- **1899 FREUD** publica "*La interpretació dels somnis*". introdueix el concepte **INCONSCIENT** amb el que acaba de formular la **teoria psicoanalítica**
- **1909** teoria psicoanalítica s'estén per Europa i EUA
- **1915** Freud és proposat Nobel de medicina en 12 ocasions fins 1938

Segons la teoria psicoanalítica les **experiències doloroses** de la infància són desallotjades de la consciència i **passen a l'inconscient**, des d'on poden influir poderosament en la **conducta, els pensaments, desitjos...**

A finals dels anys 40 la influència de la psicoanàlisi era molt gran.

La teoria psicoanalítica va tenir **gran influència en la psiquiatria fins la dècada dels anys 60** quan l'aparició de noves i diverses psicoteràpies breus (i més econòmiques) juntament amb la crítica de la comunitat científica per la manca de suport empíric, anirà disminuint la seva influència

La majoria de **psicoterapeutes** considerava que la **major part dels problemes** que afligien la gent es **derivaven de la falta d'afecte paternal envers els fills+severa disciplina+violència+càstigs corporals**, i d'una **actitud massa estricta** en els horaris (menjar, dormir, deposicions)

1946 Dr. SPOCK : Llibre del sentit comú de la criança de nadons i infants

1969 John BOWLBY + Mary Ainswort = Teoria de l'aferrament

1970 inicis dècada anys 70 a **GRAN BRETANYA** apareixen:

Mother and toddler groups, Play groups

Family centers Sovint gestionats per les famílies

1979 FRANÇA: 1a. ***Maison Verte*** . París. Proj. **Françoise Dolto**

1986 ITÀLIA: 1r. **Tempo per le famiglie** Milà. **Susanna Mantovani**

1986 Unió Europea Xarxa europea d'atenció a la infància

1989 Convenció dels drets de l'infant (ONU)

1992 Directiva Consell Europeu atenció a la infància 92/241/CEE

UE recomana als governs a crear serveis multifuncionals i integrals, que donin cobertura a la gamma de necessitats diverses possibilitant la cura i l'educació dels infants i alhora el suport als progenitors

1994 Any internacional de la família

L'ONU proclama la família com a unitat bàsica de la societat. Les seves funcions ofereixen un marc natural de suport emocional, material, educatiu i socialitzador essencial per al desenvolupament dels infants

Françoise Doltó (1908-1988)-Impulsora de la primera MAISON VERTE (París) (1979)

Als 71 anys, després de tota una vida professional dedicada a aprofundir en el coneixement de l'infant i d'ajudar les famílies a superar les dificultats que se'ls presentaven, dissenya el projecte de *Maison Verte* amb un pediatre, una treballadora social i dues educadores infantils.

Estudia pediatria i psicoanàlisi. Reconeguda psicoanalista d'infants. Fundà amb Jaques Lacan l'Escola Freudiana de París i la Societat francesa de psicoanàlisi. Va ser la dona psicoanalista més coneguda de França.

Reconeguda pels seus descobriments: en l'infant, tot i que sigui molt petit, existeix un "llenguatge" anterior al verbal que és el llenguatge corporal. L'infant es comunica els seus desitjos i pors amb l'expressió del cos, amb la mirada, amb el crit, amb el plor...

Françoise Dolto (1908-1988) - Impulsora MAISON VERTE (1979)

“Els infants són els símptomes dels seus pares”

“A l’infant no se l’ha de jutjar”

“Cal parlar amb sinceritat als infants, sense enganyar-los”

“Cal escoltar els infants i respectar-los”.

Va ser molt criticada pel sistema per *“haver donat poder als infants”* en contra del *principi d’autoritat* dels pares.

En la consulta atenia infants autistes, psicòtics, anorèxics, enurètics, tímids, amb mutisme, tartamuts, amb tics ...

Va adquirir molta popularitat (audiència massiva) arrel de tenir durant molts anys un consultori radiofònic en una reconeguda emissora de ràdio on responia a preguntes dels pares sobre problemes psíquics dels infants o sobre dubtes dels pares sobre com educar-los.

Va ser una activa feminista de la seva època

Susanna Mantovani – Directora projecte **TEMPO PER LE FAMIGLIE (Milà) (1985-1991)**

Quan li encarreguen la direcció del Projecte cofinançat per la Fundació Bernar Van Leer i l'Ajuntament de Milà té 35 anys i és professora de **Pedagogía General y Social** en la Universitat de Milà (Departament de Ciències Humanes i Educació)

*Els seus interessos d'investigació estan relacionats amb el desenvolupament i l'educació de la **primera infància**, l'organització dels serveis d'educació de la primera infància, les polítiques familiars de primera infància i el desenvolupament professionals de professors i educadores*

*Ha estat **promotora** de la Xarxa d'escoles universitàries*

*Va ser **assessora de la OCDE** i de nombroses **comissions ministerials** per definir les polítiques educatives italianes.*

Membre de la **Fundació Reggio Children** – Centro Loris Malaguzzi (directora del conveni entre Universitat de Milà i Fundació)

Serveis similars als Espais familiars en altres països europeus

Serveis on els infants són acompanyats per progenitors/cuidadors

- 1.- **GRAN BRETANYA:** *Mother and toddler groups* (iniciis dècada 70)
Family centers (sovint gestionats per les famílies)
Play groups
- 2.- **FRANÇA:** *Maison Verte* + **LAEP** (= Lloc d'acollida d'infants i progenitors)
- 3.- **ITÀLIA:** *Tempo per le famiglie* + *Centres d'infants i famílies*
- 4.- **DINAMARCA:** *Ambients familiars per a infants no escolaritzats*
- 5.- **SUÈCIA:** *Öppen förskola*
(clubs de mares que es fan càrrec dels fills a casa, on hi ha professionals)
- 6.- **FINLÀNDIA:** *Leikkitoiminta*
(“ludoteques” on assisteixen els infants acompanyats pels pares)
- 7.- **PORTUGAL:** *Creche familiar – projecte ECO escola e comunidade*

PRIMERS ESPAIS FAMILIARS A CATALUNYA

- 1979** PARÍS 1a. "**Maison Verte**" (*Marc teòric: psicologia-psicoanàlisi*)
- 1986** MILÀ 1r. "**Tempo per le famiglie**" (*Psicopedagogia-Educació*)
- 1987** **BARCELONA** "**Ja tenim un fill**" (nadons 0-9 mesos)
Àrea Educació Aj-BCN + Centre planificació familiar
- 1991** **BARCELONA** "**Espai familiar**" **La Casa dels Colors**
(9 mesos a 3 anys) *Àrea Educació Aj-BCN - Proj, Context-Infància*
- 1994** **L'HOSPITALET de LLOBREGAT** (2ª ciutat catalana)
"**La Casa dels arbres**" (9 m a 3 anys) *Àrea Benestar Social*
- 1995** **VILANOVA i la GELTRÚ** "**La Casa oberta**" (0-4 anys)
Associació privada (Maison Verte) + Aj-Vilanova-Geltrú
- 1996** **SANT FELIU DE GUÍXOLS** "**Centre 0-3 anys**"
1r. *Centre multifuncional integrat famílies + infants (embaràs-3 anys)*
Escola Bressol + Espai Nadó + Espai Familiar + Espai de Joc +
Preparació al naixement + Grups Post-part +
Mainaderes professionals + Escola de Pares i Mares + PAPI

S'INCREMENTA EL NOMBRE D'ESPAIS FAMILIARS

6.- 1996 CORNELLÀ de LLOBREGAT: “*Ja som mares*” (nadons 0-9 m)

Impulsa Àrea d'Educació Aj. – Espais dins l'Escola Bressol

7.- 1997 SANT FELIU de LLOBREGAT:

Impulsa Àrea Educació Aj. Espais dins l'Escola Bressol

Espai Nadó (0-9 m) ***Espai Familiar*** (1-3 anys) ***Espai Obert*** (1-6 anys)

8.- 1997 BADALONA: “*Juguem plegats*”

Impulsa Àrea Serveis Personals Aj. (grup 0-18 m + grup 18m-3 anys)

9.- 1998 VILAFRANCA DEL PENEDE'S: “*La Casa petita*”

(impulsa Àrea d'Educació Ajuntament) . (infants 0-3 anys)

PRIMERS DOCUMENTS SOBRE ELS ESPAIS FAMILIARS

- 1997-1999** Diputació de Barcelona (DIBA). Àrea Serveis Socials
Inici grup de treball de professionals municipals experts en Espais familiars per impulsar el projecte "*La Casa dels petits*" l'objectiu del qual era definir els objectius i característiques dels Espais familiars
- 1999 Jornada** sobre polítiques locals primera infància 0-3
Diputació de Barcelona (DIBA). Àrea Serveis Socials
17/12/1999 presentació **document** "*La Casa dels petits*"
- 2004** Comença a funcionar l'embrió de l'APEFAC (constituïció 2010)
- 2005** Diputació de Barcelona (DIBA). Àrea Benestar Social
Creació **PreXarxa Espais familiars** de **petita infància**
- 2006 Jornada** presentació **Document Marc** Espais familiars
Acord per denominació genèrica
- 2007-2013** Continuació **PreXarxa** professionals de la DIBA
- 2019-2020** Redacció **Nou document marc** Espais familiars

PRIMERS ESPAIS FAMILIARS A LES ILLES BALEARS

1.- 2001 CIUTADELLA:

(dins una Escoleta municipal)

2.- 2002 PALMA

A partir iniciativa professores departament Educació UIB i de la XIAIF (Xarxa d'iniciativa d'atenció a la infància i les famílies) amb el suport de l'ajuntament de Palma

3.- 2003 MANACOR

Impulsa Associació Infància 0-3 Manacor

PRIMER ESPAI FAMILIAR AL PAÍS VALENCIÀ

1.- 2005 ALMANSSORA (població veïna de CASTELLÓ de la PLANA)

Inspirat en Espai familiar *La Casa dels Colors* de l'Ajuntament de Barcelona

PRIMERS CENTRES INTEGRALS DE PETITA INFÀNCIA

1.- 1996 SANT FELIU DE GUÍXOLS: *Centre 0-3 anys*

Impulsa Àrea d'Educació Ajuntament

2.- 2001 CASTELLDEFELS: *La Casa dels Infants de Can Vinader*

Actualment a Castelldefels hi ha 4 centres integrals de petita infància
Impulsa Àrea d'Educació Ajuntament.

3.- 2003 VILANOVA I LA GELTRÚ: *La Baldufa*

Impulsa Àrea d'Educació Ajuntament

OBJECTIUS

dels Espais familiars de criança
de la petita infància (0-3)

OBJECTIUS dels Espais familiars de criança

(extret del Document Marc 2006)

Facilitar un espai de trobada de famílies 0-3
per infants i progenitors, amb l'objectiu de:

- 1.** Afavorir la **relació social**, l'**intercanvi d'experiències**, opinions, informacions, les observacions, la **socialització** i **evitar l'aïllament i/o solitud** de progenitors i infants
- 2.** Afavorir un **observatori natural** on **observar el propi fill/a i també altres infants i adults (progenitors i professionals)**
- 3.** **Reconduir petites dificultats** que es produeixen en la relació pares-fills
- 4.** Enfortir la **confiança en les pròpies habilitats** i competències per criar i educar fills
- 5.** Oferir als infants activitats de **joc i joguines** adequats a la seva edat
- 6.** **Detectar precoçment** situacions de **vulnerabilitat** o risc per oferir recursos adients

DESCRIPCIÓ de les principals característiques

Característiques formals

- **LLOC DE TROBADA I RELACIÓ SOCIAL** que acull famílies amb infants 0-3 anys (són grups multifamiliars)
- **PROFESSIONALS EXPERTS** (mínim 2) que acullen, acompanyen, coordinen el grup i condueixen reunions
- **INFANTS** són sempre acompanyats per mare i/o pare, i/o persona adulta que en té cura o lligam relacional amb l'infant
- **ESPAI agradable** (una o més sales amb un total de 80 a 100 m²)
- **AMBIENT** distès, de confiança i respecte on els adults no són jutjats
- **CONFIDENCIALITAT**: garantia de que tot allò que es parla en el grup no surt del grup
- **FUNCIONAMENT flexible** autoregulat per la dinàmica del propi grup

Característiques funcionals (1)

QUÈ HI TROBEN ELS NENS I LES NENES ?

- Uns **PROFESSIONALS** que els acullen personalment
- **AMBIENT** agradable i estimulant on troben joguines i materials adequats a la seva edat
- **ENTORN** segur i acollidor
- **RELACIONS** amb altres **infants**
- **RELACIONS** amb altres **adults** diferents als pares
- **ESPAI** ric en possibilitats de joc i experimentació
- **PROPOSTES** diverses per jugar i relacionar-se amb els altres infants i adults del grup

Mentrestant els progenitors poden:

- a) **implicar-se** en les activitats en diferent grau (segons el seu desig);
- b) dedicar-se només a **mirar / observar**

Característiques funcionals (2)

QUÈ HI TROBEN LES MARES I PARES ?

Uns **PROFESSIONALS** que ofereixen:

- **REFORCEN el context familiar:** ajuden a prendre consciència de que és el principal context de creixement i desenvolupament en aquestes edats
- **SUPORT a la funció parental:** ajuden a identificar les dificultats que els progenitors els manifesten i a cercar possibles solucions
- **REFORCEN el sentiment de COMPETÈNCIA** dels genitors
- **ACOMPANYAMENT emocional** en el procés de criança/educació
- **Afavoreixen la SOCIALITZACIÓ** d'infants i de genitors

Els progenitors poden satisfer l'**intens desig** (o més aviat **necessitat** ?) que senten la majoria de famílies, de relacionar-se amb altres persones que es troben en la mateixa situació: ser mares i pares d'un infant petit

Característiques funcionals (3)

SÓN DISPOSITIUS PREVENTIUS DE CARÀCTER UNIVERSAL

- Acullen **tot tipus de famílies**, amb independència del seu nivell socioeconòmic o cultural o del seu nivell de vulnerabilitat
- **Acullen grups normalitzats** = integren les diferències socials.

No estan adreçats exclusivament a famílies que manifestin alguna dificultat especial o tinguin alguna mancança com, per exemple, un capital relacional, cultural o socioeconòmic feble, poca xarxa de suport, pocs ingressos i/o poca flexibilitat laboral

Evidentment , també hi poden assistir famílies que es troben en situació de vulnerabilitat o de risc social que han estat derivades de serveis socials, però en aquest cas ho fan en qualitat de mares/pares d'un infant petit, no perquè tinguin una problemàtica social concreta

És en aquest aspecte on radica l'eficàcia i la rendibilitat d'aquests serveis

Característiques funcionals (4)

- **Afavoreixen GAUDIR de la CRIANÇA**
 - Retarden la delegació de les tasques de la criança i educació en altres persones i/o en altres institucions, com per exemple les escoles bressol o les mainaderes/cangurs
 - Preparen l'infant per afrontar futures separacions com la que comportarà l'ingrés a l'escola
- **Ajuden a construir la nova identitat** com a mare i com a pare (com a *“bona” mare* i com *bon “pare”*)
- **Afavoreixen el CREIXEMENT PERSONAL** de progenitors i d'infants

PRINCIPALS ASPECTES
que **DEFINEIXEN** un
ESPAI FAMILIAR DE CRIANÇA
de la petita infància 0-3

1r. aspecte definidor (1)

LLOC D'ACOLLIDA D'INFANTS PETITS ACOMPANYATS per un PROGENITOR (o cuidador)

- Dispositiu o servei que acull infants entre 0 i 3 anys acompanyats per un progenitor (o persona que se'n fa càrrec)
- També són acollides les dones embarassades i les seves parelles
- Un Espai familiar no es tracta de:
 - Escola bressol / Escoleta
 - Escola de Pares i Mares
 - Ludoteca
 - Bebeteca
 - Lloc de tertúlia
 - Grups Preparació al naixement
 - Grups de postpart
 - Grups de suport a la lactància
 - Grup criança compartida
 - Espai de respir / conciliació

2n. aspecte definidor (1)

LLOC DE TROBADA I RELACIÓ SOCIAL PER A INFANTS PETITS I PROGENITORS

- Lloc que afavoreix la relació entre els infants (1), entre els infants i els diversos adults (2) i entre els adults (3)
- Lloc que possibilita que l'infant estableixi vincles amb altres infants (1) i amb altres adults diferents als pares (2)
- Lloc situat entremig respecte l'espai íntim de la llar familiar i l'espai social
- Lloc que ofereix un espai distès que afavoreix la relació personal i els intercanvis socials (que en l'ésser humà són molt necessaris per mantenir l'equilibri emocional i la salut psíquica)
- Lloc que fomenta l'establiment de vincles entre els a adults

3è. aspecte definidor (1)

ESCENARI DE RELACIONS SOCIALS **PLATAFORMA de SOCIALITZACIÓ per MARES/PARES**

- **Permet donar resposta a l'intens desig de molts progenitors de poder-se relacionar amb altres persones que es troben en la mateixa situació o semblant (ser mares/pares d'un infant petit)**
- **Permet ampliar la xarxa de relacions interpersonals o crear-ne de noves:**
 - Conèixer altres genitors i també uns professionals
 - Fer noves relacions d'amistat (més enllà de les que fins ara tenien en l'entorn familiar, social i laboral)
 - Permet **crear xarxes d'ajuda mútua**
- **Evita l'aïllament social** que a vegades comporta la criança en família: una mare sola i aïllada, sense suport social, transmet de manera més intensa la seva angoixa al seu fill/a

A una mare/pare que pot ser testimoni d'altres relacions pares-fills li serà més fàcil de veure i viure la relació amb el propi fill/a sense angoixa

3è. aspecte definidor (2)

ESCENARI DE RELACIONS SOCIALS PLATAFORMA DE SOCIALITZACIÓ per INFANTS

- Per als infants representa l'entrada en el món social
- **Amplien les seves relacions: es relacionen amb altres nens/es i també amb altres adults.** Això permet als infants:
 - Poder-se situar davant un món de relacions humanes molt més ampli del que habitualment li pot oferir exclusivament el seu nucli familiar
 - Poder conèixer i construir altres models de relació amb altres persones
 - Poder jugar amb altres persones i descobrir un nou món d'objectes

*Se solen produir **múltiples encontres personals** però sovint es caracteritzen per la seva **fugacitat***

*Moltes **relacions** no requereixen d'interaccions o converses ja que es poden donar simplement **amb la mirada***

4t. aspecte definidor (1)

DISPOSITIU D'ACOMPANYAMENT a les famílies durant la criança

- **Reforça l'ambient familiar** com a principal context de creixement i desenvolupament en aquestes edats
(Els progenitors són els primers i principals agents de cura, educació i socialització dels fills/es petits)
- **S'hi ofereix suport** per desenvolupar les funcions parentals
- **Reforça el sentiment de COMPETÈNCIA** dels progenitors
- Possibilita **COMPARTIR el procés de criança** i educació amb altres famílies i amb professionals experts
- Possibilita el **sentiment de pertinença** a un grup
- Afavoreix una millor relació amb els fills/es

4t. aspecte definidor (2)

PROFESSIONALS ofereixen **ACOMPANYEN EMOCIONAL**
a tots els membres de la família

- Una de les funcions dels professionals és “*acompanyar*”:
 - el procés de criança, socialització i educació de l'**infant**
 - el procés de “*naixement*” i consolidació de la mare
 - el procés de “*naixement*” del pare
(comporta passar de “ser” a “fer” de mare i pare)
 - el procés de transformació de la **parella a família**
- Es tracta d'un acompanyament individual que s'adapta a les necessitats particulars de cada persona

5è. aspecte definidor (1)

PLATAFORMA D'OBSERVACIÓ d'altres PERSONES

És un observatori natural

Els pares poden observar els infants de les altres famílies i la relació d'aquests amb els seus propis pares:

- poden observar **altres maneres de fer**, de criar, d'educar, altres models de relació
- Poden **confrontar** el propi estil de criança, el propi model d'interacció i la pròpia manera de pensar, amb la que tenen les altres famílies

Això possibilita reflexionar sobre la pròpia manera d'actuar i ampliar les estratègies i recursos a emprar amb el propi fill/a

5è aspecte definidor (2)

PLATAFORMA D'OBSERVACIÓ DEL PROPI FILL/A

Observatori del propi fill/a

Permet veure com es relaciona amb altres infants

Els pares poden observar les interaccions que es produeixen entre els infants i això possibilita prendre distància respecte el seu fill/a i també facilita arribar a conèixer-lo més profundament

6è aspecte definidor (1)

LLOC D'OBSERVACIÓ (1), ESCOLTA (2), COMPREENSIÓ (3), CONTENCIÓ EMOCIONAL (4)

1. Els professionals observen i escolten els progenitors

Professionals ofereixen capacitat d'escolta activa, sensible, discreta, respectuosa: escolten sense jutjar, sense donar consells

- Adopten una ACTITUD de DISPONIBILITAT per escoltar amb interès tot allò que els progenitors els vulguin confiar -o vulguin compartir amb tot el grup- especialment les preocupacions i/o dificultats que genera la parentalitat
- Han de restar atents al que passa (**observadors**) ja que a vegades els progenitors no solen plantejar els seus interrogants o manifestar les seves dificultats de manera directa: ho poden fer mitjançant les associacions que els provoca l'observació d'altres infants o del seu propi fill/a o entre una explicació o altra
- Generalment les dificultats dels progenitors tenen a veure amb la relació amb els seus propis pares o amb ferides en relació a la seva pròpia infància
- L'actitud ha de ser despertar la intuïció dels progenitors, posar de manifest i valorar les capacitats i recursos propis de cada família amb la finalitat de que cadascú pugui trobar les pròpies solucions i la pròpia manera de fer

6è aspecte definidor (2)

LLOC D'OBSERVACIÓ (1), ESCOLTA (2), COMPREENSIÓ (3), CONTENCIÓ EMOCIONAL (4)

1. Els professionals observen i escolten els progenitors

Professionals mostren comprensió empàtica i benevolent (absència de judicis i prejudicis) en relació als sentiments dels progenitors

- Davant una dificultat, els pares solen saber quin n'és l'origen o la causa, tot i que no en siguin conscients de que ho saben.
- Els professionals els ajuden a identificar les necessitats o dificultats que a vegades són difícils d'explicar, posant paraules i descrivint les accions, vivències, sensacions, emocions i sentiments
- S'accepta que cada família té maneres de fer pròpies i particulars, però que totes poden ser igualment útils i vàlides

NOTA: la confidencialitat d'allò que passa o es comparteix està garantida

6è aspecte definidor (3)

LLOC D'OBSERVACIÓ (1), ESCOLTA (2), COMPREENSIÓ (3), CONTENCIÓ EMOCIONAL (4)

2. Els professionals observen i «escolten» els infants

- Els professionals estan pendents de com s'expressen els infants mitjançant el llenguatge corporal, el joc, les accions i els comportaments, les paraules, etc.
- També estan disponibles per acollir les preguntes i qüestions que els pugin plantejar els progenitors en relació als seus fills.

IMPORTANT:

Per a observar i poder restar atents a les diferents maneres i moments en que els infants «s'expressen» els professionals **no poden estar contínuament ocupats fent activitats**

El mateix succeeix respecte els adults: per a poder restar disponibles per a escoltar i rebre consultes dels progenitors, **no poden estar contínuament ocupats**

6è aspecte definidor (4)

EL PROPI GRUP TAMBÉ SOL OFERIR

**COMPENSIÓ (1) CONSOL (2) SUPORT (3)
ACOMPANYAMENT EMOCIONAL (4)**

**3. Els progenitors són escoltats, compresos,
consolats i reben suport de la resta dels progenitors**

El grup de progenitors, -a més a més dels professionals-, també ofereix comprensió empàtica i benevolent –i sobretot **consol**- a altres progenitors en relació a les vivències i sentiments, a vegades difícils d'explicar, que comporta la maternitat i la criança

7è. aspecte definidor (1)

DISPOSITIU DE PREVENCIÓ

Un Espai familiar funciona com un dispositiu de **prevenció suau i precoç** que permet:

- observar les primeres i/o petites dificultats que solen sorgir en la relació entre progenitors i fills en àrees relacionades amb el son de l'infant, el menjar, el comportament, o amb la tristesa de l'adult, l'estrès, la relació amb els seus propis pares, etc.
- Identificar els símptomes del malestar o les dificultats
- Abordar precoçment les demandes (explícites o implícites) de progenitors i/o d'infants quan els problemes ocasionats pel desenvolupament encara no estan del tot estructurats i, en conseqüència, quan es pot evitar que s'acabin convertint en dificultats més severes o trastorns del desenvolupament que requeriran un tractament posterior

8è. aspecte definidor (1)

DISPOSITIU QUE FACILITA AFRONTAR FUTURES SEPARACIONS

El fet de garantir a l'infant que a l'Espai familiar sempre comptarà amb la presència de l'adult que l'hi ha portat, que s'hi quedarà amb ell i no el deixarà sol, el fa sentir segur per llançar-se a explorar l'entorn i relacionar-se amb altres infants i adults diferents als seus progenitors o acompanyants

Això prepara l'infant per afrontar futures separacions com la que comportarà l'ingrés a l'escola

9è aspecte definidor

PLATAFORMA DE RECONeixEMENT SOCIAL

DE LA MATERNITAT, PATERNITAT, CRIANÇA I EDUCACIÓ DELS PETITS

- Lloc de **legitimació social** de les funcions parentals de la família
- Lloc de **reconeixement de la competència** dels progenitors per a fer-se càrrec , personalment, de la criança/educació
- Lloc on es fa evident la gran tasca que duen a terme les mares/pares quan crien

ACTUALMENT: l'entorn que envolta la criança (maternitat/paternitat) encara no és prou valorat ni és prou visible per la nostra societat

FUTUR: Si aconseguim avançar en un major *reconeixement social* de la criança, serà més fàcil valorar adequadament la transcendència que aquesta etapa del cicle vital té per als infants i els progenitors

10è. aspecte definidor (1)

PLATAFORMA DE VISIBILITAT DE LA CRIANÇA DE LA GRAN TASCA QUE FAN MARES I PARES I DE LES DIFICULTATS QUE COMPORTA LA MATERNITAT / PATERNITAT / CRIANÇA / EDUCACIÓ

- Permet **fer més visible la tasca** que comporta la criança/educació: la gran tasca que fan les mares i pares quan dediquen el seu temps a criar i educar els seus fills.

Actualment la maternitat i la criança no estan prou valorades per la societat
- Permet **fer més visible les dificultats** de les famílies

Les mares i les famílies solen viure les dificultats en la intimitat i pensen que són les úniques que tenen dificultats

8è. aspecte definidor (2)

PLATAFORMA que dóna **VISIBILITAT** a la **CRIANÇA**

La majoria de mares no són prou conscients de tot el que arriben a fer cada dia

Tenen la sensació que al llarg del dia de que no fa res d'important, quan no solen parar de fer coses pel seu nadó, entre elles vetllar per la seva salut emocional (la més important !)

Quan les famílies comparteixen les seves vivències i dificultats amb altres persones que es troben en la mateixa situació, se n'adonen que són similars i van prenent consciència de la important tasca que fan en fer-se càrrec dels seus fills/es

STADLEN, Naomi (2004): Lo que hacen las madres. Sobre todo cuando parece que no hacen nada. Ed. Urano. Barcelona 2005

11è aspecte definidor (1)

LLOC D'APRENTATGE COMPARTIT PLATADORMA DE DIFUSIÓ D'INFORMACIÓ

- L'aprenentatge compartit entre els integrants del grup es produeix gràcies a l'intercanvi de vivències, experiències i informació diversa i també gràcies a l'observació
- Lloc on circula gran quantitat d'informació que pot procedir de:
 - Altres famílies
 - Els professionals
 - Experts convidats
 - Documentació subministrada pels professionals

11è aspecte definitori (2)

PLATAFORMA DE CREACIÓ DE CONEIXEMENT A L'ENTORN DE LA MATERNITAT / CRIANÇA / EDUCACIÓ

- Mares i pares poden:
 - Observar
 - Compartir experiències i vivències
 - Expressar alegries i expectatives o inquietuds, neguits, dificultats i incerteses
 - Tenir accés a informacions diverses
 - Plantejar interrogants o manifestar opinions i confrontar punts de vista

Informació + observacions + pròpia reflexió + orientació + assessorament
= **generació d'aprenentatge + creació de coneixement compartit**

Aprenentatge horitzontal (entre iguals) versus verticalitat comunicativa

12è. aspecte definidor (1)

LLOC D'INTROSPECCIÓ, REFLEXIÓ I CREIXEMENT PERSONAL

- A partir de les observacions:
 - del propi fill/a
 - dels altres adults
 - dels altres infants
 - d'altres interaccions entre adults o entre genitors i fills
- A partir d'intercanvi d'experiències, vivències i altres informacions
- Es facilita la introspecció i reflexió en relació a:
 - diferents aspectes de la pròpia història personal
 - les relacions amb els propis fills
 - la relació de parella (home-dona)
 - la relació amb els propis progenitors (Mare/àvia – filla/mare) ...

12è aspecte definidor (2)

LLOC D'INTROSPECCIÓ I REFLEXIÓ

- Per a trobar el propi estil de criança
- Per a trobar estratègies per incorporar el pare en la criança i com a peça clau en el suport emocional de la mare
- Per a enfortir la relació amb la parella
- Per a trobar l'estil de vida familiar més adequat per a la pròpia unitat familiar
-

13è. aspecte definidor

LLOC DE JOC

- En totes les modalitats i tipologies d'Espais familiars, el joc dels infants sempre és **present** perquè allà on hi ha infants aquests hi juguen
- Segons la tipologia i modalitat dels espais familiars, el joc **ocupa una major o menor centralitat**, pot ser lliure o més dirigit, comportant un rol més actiu per part dels professionals, que poden preparar propostes de joc, o més passiu si els infants juguen lliurement

14è. aspecte definidor

DISPOSITIU QUE TREBALLA EN XARXA

Els Espais familiars són un **recurs** per a la xarxa que inclou els serveis educatius, els serveis socials, de salut, les entitats, etc

- Per als infants
- Per a mares, pares
- Per als professionals:
 - ✓ Equips de pediatria (EAPS)
 - ✓ CDIAP
 - ✓ Equips bàsic d'atenció social (EBAS)
 - ✓ Etc.

XARXA DE SERVEIS

SERVEIS SOCIALS

- Centres Socials
- Centre d'Atenció Dona
- CDIAP

SERVEIS EDUCATIUS

- Escoles Bressol
- CEIP's
- EAP (Equip Assessorament Psicopedagògic)

SERVEIS SALUT

- CAP - EAPS (Equip Atenció Primària Salut)
- Centre de Salut Mental
- Centre d'Atenció drogodependències
- PASSIR (Prog. At. Salut Sexual i Reproductiva)

SERVEIS CULTURALS ENTITATS

- Biblioteques
- Grups de suport a la lactància materna
- Entitats d'Infància

BENEFICIS DEL TREBALL AMB LA XARXA

- **Augmentar l'accessibilitat de les famílies com a conseqüència de la DERIVACIÓ que fan els altres equipaments = AUGMENT OFERTA**
- **Detectar bosses de necessitats silencioses** (famílies que no tenen capacitat de realitzar una demanda explícita)
- **Millorar el CONEIXEMENT MUTU i la COORDINACIÓ i COOPERACIÓ entre equipaments i/o entitats**
- **Aprofitar els recursos de la comunitat**
- **Superació aïllament i atomització sectorial**
- **Possibilitat de formació i recerca conjunta intersectorial**
- **Disposar d'instruments per a la formació de les famílies**
 - Xerrades als EFPI a càrrec de diferents professionals de la Xarxa: pediatres, infermeres de pediatria, llevador/es, psicòlegs, pedagogues, fisioterapeutes, homeòpates, osteòpates, dentistes, etc.
 - Supervisió de les sessions
 - Assistència a jornades i congressos
- **Recerca, investigació i docència**
 - Estudis i coneixement de la població
 - Centre de pràctiques

JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL EN XARXA

- Necessitat de **difusió**
 - ✓ A les famílies
 - ✓ Als professionals / Serveis
- Trobar un lloc als EFCpi en l'oferta de serveis a la infància
- Possibilitar que necessitats concatenades puguin obtenir respostes concatenades a través de diferents serveis:
ginecologia/obstetrícia – atenció a l'embaràs (llevador/a) – curs preparació al naixement - curs post-part – pediatria –

NOTA: En molts llocs l'inici del treball en xarxa l'han dut a terme els EFPI a partir de presentar-se als possibles equipaments que podrien derivar famílies

ETAPES EVOLUTIVES DEL TREBALL EN XARXA

- 1. **Reconeixement:** s'admet l'existència dels altres agents i s'accepten com a interlocutor vàlids
- 2. **Coneixement:** es mostra interès per conèixer les funcions de l'altre i la seva manera de veure el món
- 3. **Col·laboració:** es produeixen episodis d'ajuda espontània
- 4. **Cooperació:** es comparteixen activitats de forma organitzada, basats en la sol·lidaritat, per enfrontar-se a un problema comú
- 5. **Associació:** s'estableixen anàlisis estratègiques i projectes compartits a partir de la confiança mútua
- 6. **Inici del treball en xarxa**

Espais familiars de criança
de **petita infància** (0-3 anys)

MODALITATS DE DISPOSITIUS

- a) En funció de **ESTRUCTURA**
- b) En funció de **EDAT** dels infants

MODALITATS EN FUNCIO **ESTRUCTURA** DEL GRUP

1.- GRUPS amb estructura SEMI-OBERTA O ESTABLE

- Famílies assumeixen compromís d'assistència regular
- Període funcionament: 10 mesos (setembre a juny). També trimestrals
- Compromís d'assistència des **de l'inici fins al final** de cada sessió (respectant franges horàries d'entrada sortida, àmplies i flexibles)
- Els grups es tanquen en arribar a un nombre màxim de participants
- Si hi ha alguna baixa es pot cobrir (= "*grups semi-oberts*")
- Generalment hi ha grups diferents en funció de les franges d'edat

MODALITATS EN FUNCIÓ **ESTRUCTURA** DEL GRUP

2.- GRUPS amb estructura OBERTA

- No hi ha compromís d'assistència regular a sessions, ni horaris entrada i sortida
- Famílies poden variar la freqüència d'utilització del servei
- Generalment s'ofereixen diversos dies a la setmana (fins a 5) durant 2 a 3 hores
- Es pot establir un límit màxim de participants diari. Però generalment, el propi grup s'autoregula i poques vegades s'arriba a la massificació.
- Espai acollidor i alhora estimulants. Proveït amb joguines i materials adequats a l'edat. Pot ser a l'aire lliure
- El **JOC** sol ser una característica definitiva d'aquests serveis, però els professionals també parlen amb les famílies i estan oberts a l'escolta de situacions de vida
- S'adrecen a famílies amb infants a partir del naixement fins als 3 o 4 anys.
- **No se solen fer diferents grups en funció de l'edat dels infants**
- Denominacions Habituals: “*Espai Obert*” o “*Espai de Joc*”

MODALITATS EN FUNCIO DE L'EDAT

- 1.- Grups famílies amb nadons fins els 10 ó 12 mesos**
- 2.- Grups amb infants dels 10 ó 12 mesos fins 3 anys**
(en alguns casos fins als 4 anys)
- 3.- Grups amb infants 0-3 anys**

MODALITATS EN FUNCIÓ DE L'EDAT

GRUPS de NADONS fins 10 ó 12 MESOS

- Solen ser grups estables o semi-oberts
- Freqüència un cop per setmana.
- Durada 2 hores (sessions de matí o de tarda)
- En alguns serveis hi poden assistir les famílies **embarassades**, a partir dels darrers mesos d'embaràs.
- Poden començar a assistir-hi a partir del primer mes de vida, un cop ha finalitzat el curs de post-part que ofereixen els centres de salut.
- Denominacions habituals:
“Espai Nadó”, “Ja som mares”, “Ja tenim un fill”, “Espai mares”...

MODALITATS EN FUNCIO DE L'EDAT

GRUPS d'INFANTS d'1 a 3 ANYS

- Solen ser grups estables o semi-oberts
- Freqüència 2 cops per setmana (a vegades tan sols una)
- Durada 2 a 3 hores (sessions de matí o de tarda)
- Edat: a vegades fins els 4 anys
- Denominacions habituals:
 - Solen rebre denominacions molt diverses
 - Habitualment van precedides de la denominació “*Espai familiar*”, seguida del mot “*casa*”.
 - Exemples: “*Casa dels Petits*”, “*Casa dels Colors*”, “*Casa dels Arbres*”, “*Casa Petita*”, “*Casa dels Infants*”...

MODALITATS EN FUNCIO DE L'EDAT

GRUPS d'INFANTS de 0 a 3 ANYS

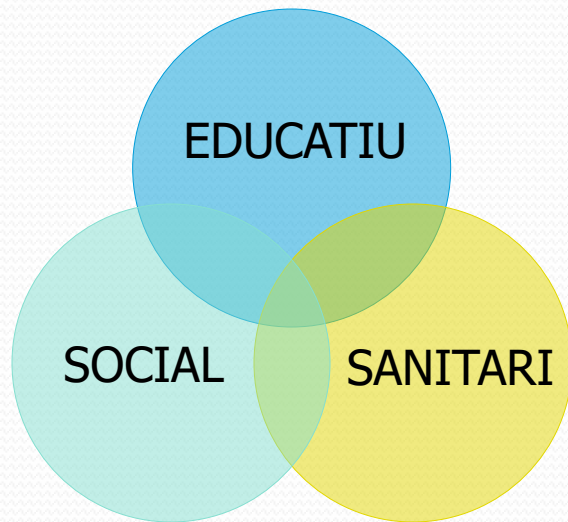
- **Poden ser:**
 - grups estables/semi-oberts
 - grups oberts
- Freqüència: variable
- Durada : variable

Espais familiars de criança
de la **petita infància** (0-3 anys)

TIPOLOGIES DE SERVEIS
en funció de l'àmbit professional

ÀMBITS

PROFESSIONALS a EFCPI

- ✓ Psicòlegs/gues
- ✓ Pedagogs/gues
- ✓ Mestres
- ✓ Educadors/es
- ✓ Infermers/es
- ✓ Treballadors/es Socials

TIPOLOGIES SEGONS LA SEVA ORIENTACIÓ

- ✓ **Psico-social**
sol considerar el servei com un lloc per a fer aflorar les necessitats emocionals de les famílies i oferir acompanyament emocional
- ✓ **Sòcio-educativa**
sol organitzar el servei amb una proposta d'activitats de joc i relació
- ✓ **Psico-socio-educativa**
combina les dues orientacions anteriors
- ✓ **Psico-sòcio-sanitària**

DENOMINACIONS HABITUALS

- **1. PROGRAMES *SOCIO-PSICO-SANITARIS*:**
atenció a l'entorn del naixement i primer any de vida
 - **Ja tenim un fill (BCN) - Ja som mares (Cornellà)**
 - **Nadons en família (BCN) - Espai Nadó**
- **2. PROGRAMES *SOCIO-PSICO-EDUCATIUS*:**
atenció, suport emocional, orientació a les famílies
i atenció educativa als infants. Socialització de petits i grans
 - **Espai Familiar**
- **3. PROGRAMES *SOCIO-EDUCATIUS* (ó lúdico-educatius):**
socialització d'infants i progenitors mitjançant el joc i la relació
 - **Espai de Joc**
 - **Espai Obert**

ALTRES TIPOLOGIES D'ESPAIS FAMILIARS

- **4. “*ESPAIS FAMILIARS*” dins un grup d’infants a l’ESCOLA BREESSOL**
socialització d’infants i progenitors mitjançant el joc i la relació
 - **Espai de Joc**
 - **Espai Obert**
- **Aclariments:**
 - el terme “*Espai familiar*” s’ha convertit en una denominació genèrica d’aquest tipus de serveis i per això cada població ha intentat de trobar una denominació particular
 - Sovint la línia divisòria que separa un “*Espai de Joc*” d’un “*Espai Familiar*” no és clara, més enllà de tractar-se d’un grup estable” o d’un grup “obert”
 - A vegades hi ha serveis que es denominen “*Espai Familiar*” però que respondrien a la filosofia d’un “*Espai de Joc*” de grup estable.

Espais Familiars de criança
de la Petita Infància
(0-3 anys)

FUNCIONS DELS PROFESSIONALS

Els professionals

ORGANITZEN L'ESPAI I ELS MATERIALS

- Abans de que arribin les primeres famílies es prepara l'espai i els materials que s'utilitzaran durant la sessió.
- L'espai ha d'afavorir la relació entre els integrants del grup (adults i infants)
- L'espai ha d'estar pensat per a resultar atractiu i interessant per als infants
- L'espai també ha d'estar pensat per als adults, per a fomentar la relació, l'intercanvi d'informació, l'observació dels altres ...
- Els adults s'hi han de poder trobar còmodes.

Els professionals SÓN AMFITRIONS: ACULLEN LES FAMÍLIES

- Acullen les famílies amb **hospitalitat** i **de forma personalitzada**
- Els reben personalment a l'inici i els acomiaden personalment al final de la sessió
- S'adrecen tant a l'infant com als seus genitors
- Procuren que les persones se sentin **ben acollides i ben tractades**
- (aquesta relació ha d'actuar de model de bon tracte envers els infants)

Els professionals

CREEN CLIMA D'ACOLLIDA I CONVIVÈNCIA

- Promouen un ambient distès que afavoreixi
 - els encontres personals i les relacions socials
 - la circulació de la informació
 - els intercanvis personals
 - la dinàmica grupal
- Creen clima de convivència sense inhibicions ni exigències implícites

Els professionals

CREEN CLIMA de CONFIANÇA dins el GRUP

- Propicien el desenvolupament de sentiments de **confiança** i col·laboració entre els participants que permetin:
 - Ampliar la xarxa de **relacions socials**
 - Facilitar l'establiment de relacions d'**amistat**
 - crear relacions de **solidaritat**
 - Promoure formació grups naturals **suport i ajuda mútua**
 - Prevenir situacions d'**aïllament social** (especialment en dones)
- Vetllen pel compliment de l'acord que garanteix la **confidencialitat** de tot allò que s'hi parla, s'escolta i es veu

Els professionals

AFAVOREIXEN ACTITUD de RESPECTE MUTU

- Manifesten actitud de **respecte envers les diferents maneres de fer i de pensar** de cada família
- Fomenten el respecte de tots els membres del grup envers les diferents actuacions que puguin tenir els diferents genitors amb els seus fills/es, encara que no coincideixin amb la pròpia manera de fer dels professionals o de les altres persones
- Consideren que malgrat diferents famílies poden tenir diferents models de criança (diferents maneres de fer i diferents concepcions), en general, totes poden ser igualment útils i vàlides per a proporcionar un adequat context de desenvolupament per a l'infant

Els professionals
ACTUEN COM
DINAMITZADORS/CONDUCTORS
DEL GRUP

- Molts serveis incorporen una estona de tertúlia
- Durant la tertúlia els professionals dinamitzen la participació de les famílies: són els conductors dels grups
- Al llarg de la sessió l'objectiu no és emplenar tot el temps amb activitats perquè *“si només hi ha acció no hi pot haver observació”* (si estem actuant constantment no podem observar els altres ni tampoc qüestionar-nos a nosaltres mateixos)

Els professionals

PROMOUEN FUNCIONS EMOCIONALS SANES QUE AJUDEN A CRÉIXER

(funcions descrites per Melzer)

- **1.- Generar amor i fomentar l'esperança**

L'esperança com a emoció que troba un balanç positiu entre les forces constructives i destructives.

Una atmosfera d'amor i esperança promou el desig i la voluntat d'arriscar posicions de seguretat, de desplegar la vitalitat i els recursos, d'estimular l'afany de coneixements i habilitats

Els professionals

PROMOUEN LES FUNCIONS EMOCIONALS SANES QUE AJUDEN A CRÉIXER

(funcions descrites per Melzer)

- **2.- Fer que el grup funcioni com a**
“contenedor del sofriment depressiu”

- **3.- Fer pensar**

Ajudar les famílies a no dependre dels valors i maneres tradicionals per a tenir cura dels seus fills

Ajudar a no buscar consell “a fora” sinó “a dins”

Els professionals afavoreixen la **CONFIANÇA en les PRÒPIES CAPACITATS**

- Afavoreixen en els genitors sentiments de confiança envers les pròpies capacitats per afrontar amb èxit el procés de criança i l'educació, tot respectant les pràctiques i maneres d'actuar i de pensar de cadascú
- Acompanyen els genitors en el propi procés de creixement personal, però evitant la dependència en els professionals

Els professionals

AFAVOREIXEN L'OBSERVACIÓ

- Basen les intervencions en l'observació prèvia i en la reflexió conjunta amb els companys professionals
- Potencien l'observació materna/paterna i la reflexió com a instruments previs a la intervenció amb el fill/a
- Propicien que els genitors observin els seus fills/es tot ajudant-los a interpretar correctament les seves demandes (fisiològiques, socials, emocionals, cognitives, motrius, etc.)
- Ajuden els genitors a identificar les seves pròpies necessitats tot diferenciant-les de les necessitats dels infants.
- Ajuden a posar paraules a sentiments i emocions que poden sentir els genitors

Els professionals CREEN UN ESPAI de REFLEXIÓ

- Espai de reflexió a l'entorn de la criança i l'educació
- A l'entorn de les necessitats dels infants i dels genitors
- Subministren informació escrita (articles...), verbal...
- Organitzen de forma regular o esporàdica la participació d'altres professionals experts (pediatres, infermeres, psicòlegs, pedagogs, fisioterapeutes, especialistes en música, psicomotricitat, etc.)
- Afavoreixen que els adults puguin preguntar-se i interrogar-se sobre les seves necessitats, desitjos, pensaments, conviccions, etc. en relació a la criança i educació dels fills

Els professionals fan ESCOLTA i CONTENCIÓ EMOCIONAL DELS ADULTS

- Manifesten la seva disponibilitat per a escoltar amb interès, de forma discreta i respectuosa, tot allò que els genitors vulguin compartir amb ells personalment o amb el grup, en relació a la criança i l'educació dels fills/es, des del profund respecte i l'absència de judicis i de prejudicis
- Sovint els progenitors no solen plantejar directament els seus interrogants: els expressen de passada, entre una explicació i l'altra, o mitjançant les associacions que els provoca l'observació d'altres infants o del seu propi fill/a, i la relació que tot això té amb la seva història personal i la seva pròpia infància.

Els professionals fan

ESCOLTA I CONTENCIÓ EMOCIONAL DELS ADULTS (Cont.)

- Ofereixen escolta, suport i contenció emocional:
 - escolten les preocupacions que genera la maternitat i la paternitat,
 - comprenen les problemàtiques particulars de cadascú
 - alhora valoren i posen de manifest les capacitats i recursos propis de cada família
 - l'objectiu és que cadascú pugui trobar la pròpia manera de fer i les pròpies solucions

Els professionals **“*ESCOLTEN*” ELS INFANTS**

- A vegades els infants es relacionen amb els professionals com una manera d’adreçar-se als seus pares, de fer-los-hi arribar alguna cosa
- I ho fan amb el cos, amb el seu comportament, amb la mirada, etc.

Els professionals afavoreixen gaudir del **PROCÉS de CREIXEMENT de l'INFANT**

- Reforcen una **percepció positiva** de la maternitat, de la paternitat i del procés de criança i educació
- Afavoreixen en els genitors **sentiments de confiança en les pròpies capacitats** per afrontar aquest procés
- Ajuden a assumir amb **satisfacció** la responsabilitat que comporta la criança i l'educació dels fills i a gaudir del seu procés de creixement

Els professionals fomenten la

PROXIMITAT EMOCIONAL PARES-FILLS

- Fomenten l'**acostament emocional** i la **comprensió** entre mare-fill/a, pare-fill/a, mare-pare, mare-àvia, etc.
- Fomenten la **comprensió** de les necessitats emocionals dels infants i dels altres membres de la família
- Afavoreixen la millor relació dels genitors amb els seus fills/es, tot **preservant el vincle afectiu** materno-filial i paterno-filial
- Ajuden a elaborar **sentiments positius** envers els fills/es i els altres membres de la família

Els professionals afavoreixen que cada família trobi la **PROXIMITAT O LA DISTÀNCIA EMOCIONAL DESITJADA**

- Ofereixen acompanyament als genitors per a que cadascú vagi trobant la **proximitat** o la **distància emocional** desitjada amb el seu fill/a, i la **intensitat d'aquesta relació**.

Respecten la necessitat d'algunes famílies d'una estreta proximitat emocional amb el seu fill/a...

i la necessitat d'unes altres d'avançar cap a una major separació física i/o una major distància emocional

Els professionals mostren les CAPACITATS i AVENÇOS dels INFANTS

- Ajuden mares i pares a percebre i a valorar les competències del propi fill/a, mostrant els avenços i progressos que fan dia a dia
- Promouen una percepció ajustada de les grans habilitats dels infants per tal de fer prendre consciència als genitors de les seves grans potencialitats

Els professionals potencien el propi procés de RECERCA de SOLUCIONS INDIVIDUALS

- Ressalten els aspectes positius de cada persona i potencien els més saludables
- Valoren la intuïció materna/paterna i la promouen
- Propicien que cadascú pugui trobar les pròpies respostes i/o solucions més adients a les seves necessitats personals i les del seu fill/a, en funció de la situació personal, de les pròpies expectatives, valors culturals i recursos personals
- No ofereixen receptes generals ni respostes categòriques

Els professionals promouen la consideració dels INFANTS com a PERSONES de PLE DRET

Promouen en els adults la consideració que els infants són persones de ple dret, amb l'objectiu que els pares i mares puguin veure els seus fills/es com quelcom independent dels seus desitjos i ajudar-los, així, a convertir-se en subjectes amb personalitat i desitjos propis

Els professionals poden fer PROPOSTES DE JOC

- En funció de l'edat dels infants o del tipus de programa o servei, els professionals també poden fer propostes de joc adreçades als infants i als seus acompanyants
- Cal tenir present que en aquest tipus de servei la relació dels professionals amb els infants sol passar a través dels seus pares (o acompanyants)
- Només quan els pares atorguen confiança als professionals i els autoritzen davant els infants, és possible adreçar-se directament als infants i que aquests acceptin els suggeriments o les propostes plantejades pels professionals

Espais familiars de criança de petita infància (0-3 anys)

METODOLOGIA D'INTERVENCIÓ

Els professionals afavoreixen la LLIURE EXPRESSIÓ DE SENTIMENTS I EMOCIONS

- Els professionals afavoreixen la lliure expressió de:
 - Sentiments
 - Emocions
 - Neguits
 - Inquietuds
 - relacionats amb les petites dificultats quotidianes que comporta el rol de mare i pare.

Mares i pares es poden expressar fins al límit del seu desig

Els professionals ajuden a

POSAR PARAULES ALS SENTIMENTS

Els professionals ajuden a posar paraules a les accions, als sentiments i a aquelles intenses emocions, vivències o sensacions que a vegades són difícils d'explicar, per tal que tot aquest conjunt de sentiments, emocions i dubtes vagin aflorant i es puguin anar elaborant

**Els professionals promouen
COMPARTIR
ENTRE ELS MEMBRES DEL GRUP**

Els professionals possibiliten que els genitors puguin sentir que les petites dificultats que poden tenir com a mares i pares són molt semblants a les que poden tenir altres genitors. Això facilita que els genitors es pugin oferir, mútuament, comprensió, consol, ajuda i suport.

Els professionals ofereixen
ORIENTACIÓ I
ASSESSORAMENT

Poden orientar o suggerir intervencions puntuals per a resoldre les crisis que van apareixen al llarg del procés evolutiu dels infants, però sempre animant a que cadascú pugui trobar les pròpies alternatives

Els professionals fan

INTERVENCIONS SUBTILS

- Generalment les seves intervencions són subtils, prudents i respectuoses fins al punt que poden tenir una aparença d'improvització (*model espontaneïsta*).
- En alguns casos poden ser més intervencionistes
- Eviten emetre judicis de valor que puguin ferir la sensibilitat dels genitors
- Eviten pronunciar-se des d'una posició de saber que pugui comportar jutjar les conductes o les intencions

Els professionals solen elaborar
ACTES de les SESSIONS
que acaben sent el recull
de la història del grup

- De cada sessió se'n sol fer un diari o acta
- Pot ser elaborat pels propis professionals o pels integrants del grup.
- Aquests diaris fan visible la història del grup i permeten prendre consciència de tot el que arriba a passar i de tot el que s'arriba a comentar i tractar al llarg de cada sessió.

Els professionals solen fer una ENTREVISTA INICIAL

- 1r. objectiu:
 - entendre les expectatives relacionades amb la demanda d'assistència al servei
 - Conèixer la vida de l'infant i de la família i la seva història
- 2n. objectiu:
 - Explicar les característiques del servei. Donar a conèixer els horaris, les activitats i els compromisos dels membres del grup

Els professionals fan el possible per NO GENERAR DEPENDÈNCIA

Els genitors han de tenir la sensació que els seus avenços en la recerca de solucions a les pròpies necessitats són, principalment, fruit del seu esforç personal i no de l'ajuda que han pogut rebre dels professionals, ja que cal evitar-ne la dependència

INFRAESTRUCTURA NECESSÀRIA

- **Espais agradables, confortables i tranquils** on sigui possible conversar, jugar, alletar, fer dormir el nadó...
- Ambientació similar a l'entorn familiar, més que a un Escola bressol
- Sala àmplia, diàfana, flexible d'uns 80 m². Bona accessibilitat des de l'exterior . Millor si és visible des de l'exterior.
- Bona ventilació i predomini il·luminació natural
- Petit office per escalfar biberons, preparar infusions o el berenar,
- Espai d'uns 10 m² per canviador, WC infants i una pica infants.
- Despatx per professionals on poder fer entrevistes
- WC adults
- lloc pels cotxets i altres objectes personals de les famílies.
- Zona de joc a l'aire lliure d'uns 100 m² (o un parc proper)
- Mobiliari ha de permetre realitzar diverses activitats simultànies en petit grup o en gran grup.
- Normativa aplicable: servei d'educació infantil.
- Mesures de seguretat necessàries per infants petits

Espais Familiars de criança de Petita Infància

(0-3 anys)

A QUINA
TIPOLOGIA DE FAMÍLIES
S'ADRECEN ELS ESPAIS FAMILIARS ?

A QUÍNES FAMÍLIES S'ADRECEN ELS ESPAIS FAMILIARS ?

DIFERENTS MODALITATS DE SERVEIS = DIFERENTS OBJECTIUS:

- Dependència EDUCACIÓ: Serveis adreçats a totes les famílies sense distinció
Objectiu: millorar qualitat de vida dels membres família, mitjançant activitats de reflexió, socialitzadores i educatives
- Dependència Acció SOCIAL: Adreçats a famílies en situació de **vulnerabilitat o risc psico-social**
Objectiu: millorar els dèficits personals o socials de genitors i dels infants

FAMÍLIES VULNERABLES O EN RISC SOCIAL

(EN ELS SERVEIS ADREÇATS A TOTES LES FAMÍLIES)

- Famílies assisteixen en qualitat de mares, pares o persones que tenen al seu càrrec un nen/a petit
- No assisteixen perquè tinguin una problemàtica social concreta
- Famílies amb vulnerabilitat o en risc social que hi assisteixen es beneficien del contacte amb diversos models més “normativitzats”
- L'eficàcia i la rendibilitat d'aquests serveis radica en que es tracta de grups normalitzats que integren les diferències socials
- **IMPORTANT**: totes les famílies es troben en situació de vulnerabilitat, pel fet d'estar fent un trànsit vital en passar de parella a família

A QUINS INFANTS S'ADRECEN ELS ESPAIS FAMILIARS ?

- **A infants de 0-3 anys no escolaritzats (principalment)**
- També solen assistir algunes famílies amb infants que assisteixen a l'EB en horari reduït (per ex. EB matins + EF tardes)
- **EF = representen una alternativa a l'escola bressol** en el cas d'aquelles famílies on un dels genitors no té una necessitat de tipus laboral

A QUINES NECESSITATS FAMILIARS DONEN RESPOSTA

- 1.- **Necessitat de disposar d'un entorn de suport i comprensió emocional** per afrontar la criança de forma satisfactòria
EF afavoreixen els sentiments de confiança dels genitors en transmetre'ls que són plenament competents per a criar i educar els seus fills si reben suport familiar i social adequat
- 2.- **Necessitat de reconeixement social** dels rols maternal i paternal per afrontar la criança/educació de forma satisfactòria
Els genitors han de veure reconeguda i valorada socialment la tasca de criar/educar fills. Els EF aporten visibilitat social a aquesta tasca
- 3.- **Necessitat de relació social** (evitar l'aïllament social)
(l'ésser humà és eminentment social)

NECESSITAT DE DISPOSAR D'UN ENTORN DE RELACIÓ SOCIAL

- Necessitat d'evitar aïllament social que tenen moltes persones quan es converteixen en mares/pares
- Necessitat de sentir-se acompanyat per assumir el procés de criança
 - Els EF tracten de compensar el dèficit de suport familiar i comunitari que avui en dia envolta la maternitat/criança /educació dels infants.
 - En un passat recent la maternitat es duia a terme en un context de suport i acompanyament familiar (família extensa) i comunitari que actualment ha desaparegut pràcticament
- Necessitat de compartir amb altres persones que es troben en la mateixa situació les pròpies vivències, sensacions i sentiments relatius a la criança i educació fills
- Necessitat d'aprendre les tasques de criança/educació (l'intercanvi social és generador d'aprenentatge, tant en infants com adults (Els EF possibiliten aprendre dels altres i amb els altres)

Espais familiars de criança
de la **petita infància** (0-3 anys)

ESTRUCTURA I DINÀMICA **D'UNA SESSIÓ TIPUS**

LA PRIMERA SESSIÓ

1.- EXPLICACIÓ DELS OBJECTIUS DEL GRUP

2.- PRESENTACIÓ DE LES CONDUCTORES DEL GRUP

- **Ja tenim un fill:** Ex: Infermera pediàtrica + psicòloga
- **Espai Nadó:** Ex: Psicòloga + psicòleg (dona + home)
- **Espai Familiar** Ex: Psicòleg + Educadora infantil (D+H)
- **Espai de Joc** Ex: 2 Educadores infantils

3.- PRESENTACIÓ DELS MEMBRES DEL GRUP

- **Mares, pares i nadons**

4.- CONTINGUT DE LES TROBADES DE GRUP

LES SESSIONS POSTERIORIS:

DINÀMICA D'UNA SESSIÓ TIPUS

1.- PREPARACIÓ DE LA SESSIÓ (1/2 hora)

2.- SESSIÓ AMB LES FAMÍLIES (2 a 3 hores)

- **Arribada i acollida individualitzada i personalitzada**
- **Temps per a la relació espontània**
- **Temps per a la tertúlia** més estructurada amb intercanvi d'experiències, conduïda pels professionals, en la que es planteja una dinàmica on cada mare / pare disposa d'un temps per a poder anar explicant les seves experiències i poder anar compartint-les amb la resta dels membres del grup
- Temps per al joc dels infants, si aquests són més grans d'un any (en alguns serveis es fa en paral·lel a la trobada de mares/pares)
- **Ritual grupal previ al comiat**
- **Comiat personalitzat**

3.- REFLEXIÓ DELS PROFESSIONALS AL VOLTANT DE LA SESSIÓ (1/2 hora)

Espais familiars de criança de petita infància

(0-3 anys)

HABILITATS
QUE HAURIEN DE TENIR
ELS PROFESSIONALS

HABILITATS ACTITUDINALS

- Aquesta feina té més a veure amb una actitud, un “saber estar”, que amb un “saber teòric” (disciplina, professió) o un saber tecnològic.
- Son necessàries eines “professionals” però també “personals”
- Allò que uneix als professionals és la creença en la importància de les primeres relacions vinculars de l’infant amb les persones que l’envolten, en la convicció de que la Petita Infància és una etapa clau en el desenvolupament de la persona, i en la voluntat de treballar des d’un dispositiu de prevenció i de promoció de les funcions parentals emocionals per a un desenvolupament més saludable

CAPACITAT D'ESCOLTA, COMPRENSIÓ I OBSERVACIÓ

- Escolta activa, discreta, sensible i respectuosa
- Comprensió empàtica de les situacions de cada persona i de cada família
- Sensibilitat, intuïció, tolerància i paciència
- Observació del que succeeix al voltant i de les relacions que s'hi estableixen
- Capacitat per captar el que infants i adults comuniquen amb la mirada, els gestos, els jocs, els plors, les paraules i els símptomes
- Habilitats per a conduir grups
- Habilitats per a tractar tant amb infants com amb adults
- Habilitat per a posar paraules als sentiments i emocions que apareixen

Espais Familiars de criança de Petita Infància (0-3 anys)

**FORMACIÓ
QUE HAURIEN DE TENIR
ELS PROFESSIONALS**

UNA NOVA PROFESSIONIÓ

- Es tracta d'una manera de fer que requereix d'un elevat grau de **maduresa emocional** i **equilibri personal**
- És una feina **no vinculada a una professió concreta**
- Actualment els professionals procedeixen de formacions diverses: generalment són educadors infantils, psicòlegs, educadors socials, psicopedagogs, pedagogs, infermeres, etc.
- La figura d'un professional amb coneixements de psicologia i de dinàmica o teràpia familiar afavoreix la creació d'un espai de suport emocional que possibilita la contenció d'ansietats motivada per les diverses situacions viscudes amb dificultat

CONEIXEMENTS NECESSARIS

PER TRACTAR AMB ADULTS:

- Relacions familiars (teràpia familiar)
- Dinàmica de grups (han de conduir i liderar grups)
- Característiques del part, post-part i puerperi
- Necessitats emocionals de la mare i pare en els primers anys
- Formació en mediació i resolució de conflictes

CONEIXEMENTS NECESSARIS

PER TRACTAR AMB INFANTS:

- Coneixement del desenvolupament infantil
- Recursos educatius per plantejar jocs i activitats
- Coneixement de les necessitats dels infants (emocionals, afectives, motrius, cognitives, socials, lingüístiques, etc.)

COMPLEXITAT vs SENZILLESA APARENT

- Són serveis de gran complexitat emocional tot i que aparentment tot sembla que sigui senzill
- La complexitat rau en que els professionals treballen amb emocions: les que senten els adults, les dels infants i les seves pròpies
- Els professionals han de ser capaços de posar paraules als sentiments i les emocions
- Els professionals han d'afavorir la creació de pensament
- Importància de la reflexió posterior al final de la sessió
- Conveniència de la “supervisió”

ELS PROFESSIONALS I LA FIGURA PATERNA

- És convenient que un dels dos professionals pugui ser un home ja que actua de model d'implicació dels homes en la criança i educació dels fills/es
- Com no sempre és possible la presència d'una majoria de pares-homes cal propiciar situacions en les converses del grup per a fer-los presents mitjançant la paraula (resulta més fàcil si un dels professionals és home)
- La presència d'un home és un reclam per animar els pares-homes a participar activament en els grups

Caldria tenir en compte que la figura paterna és bàsica en la nostra societat on la majoria de famílies són nuclears i on la comprensió de les necessitats emocionals de la mare per part del pare, juntament amb el seu suport emocional, és una qüestió de vital importància per a la supervivència de la parella

Espais Familiars de criança de Petita Infància

(0-3 anys)

AVALUACIÓ DELS PROGRAMES

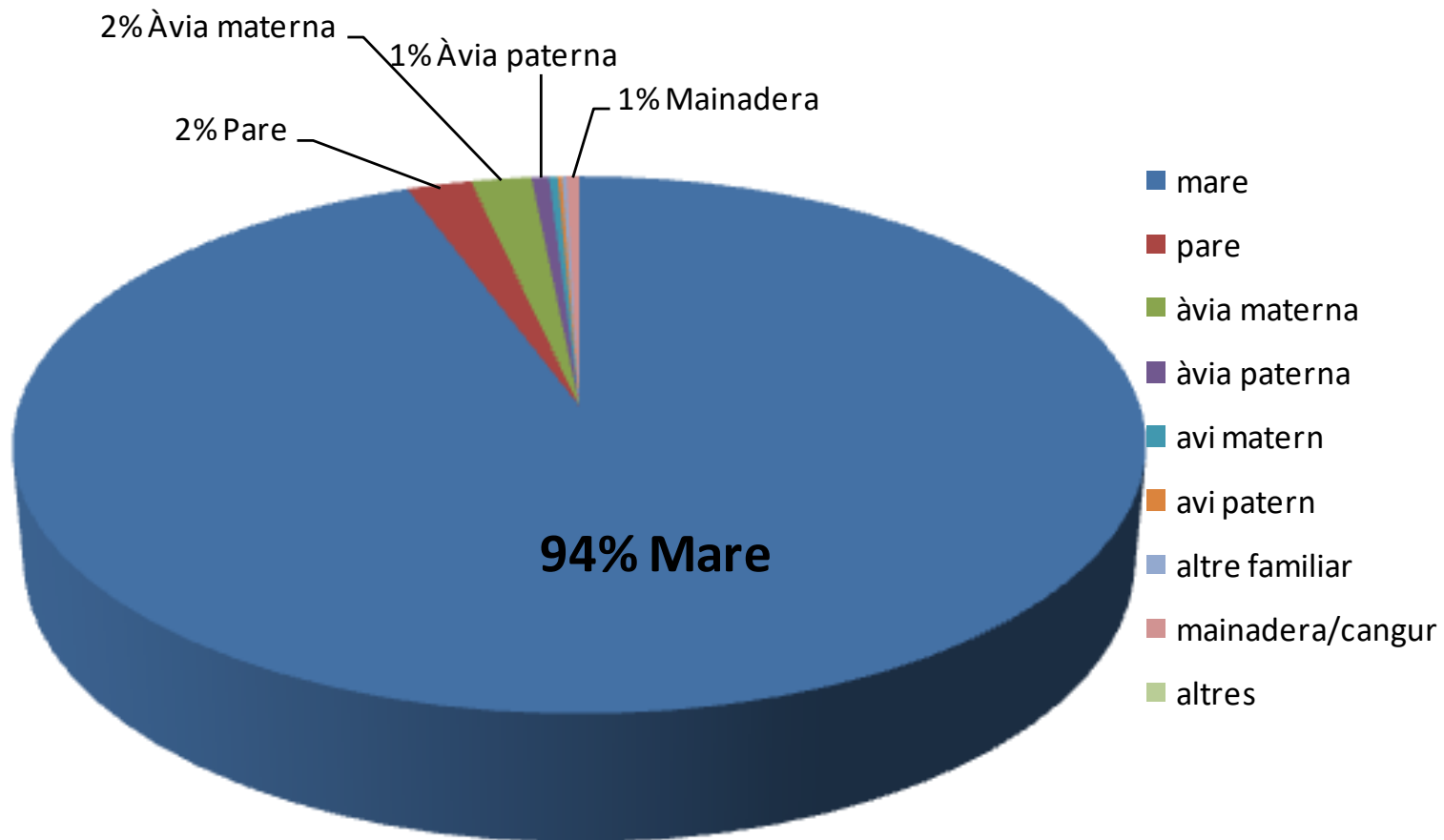
1.- Recerca sobre nivell satisfacció de les famílies usuàries

Característica de la mostra

- Famílies participants: **705**
- Professionals: **105**
- Total qüestionaris: **810**
- Edat infants: 0-39 mesos anys (proporcions similars per a totes les edats)
- Municipis representats: **31**
(representació de municipis de totes les dimensions de més de 10.000 habitants)
- Municipis amb EF any 2011: **92**
- Representació: **33% dels municipis amb EFPI**

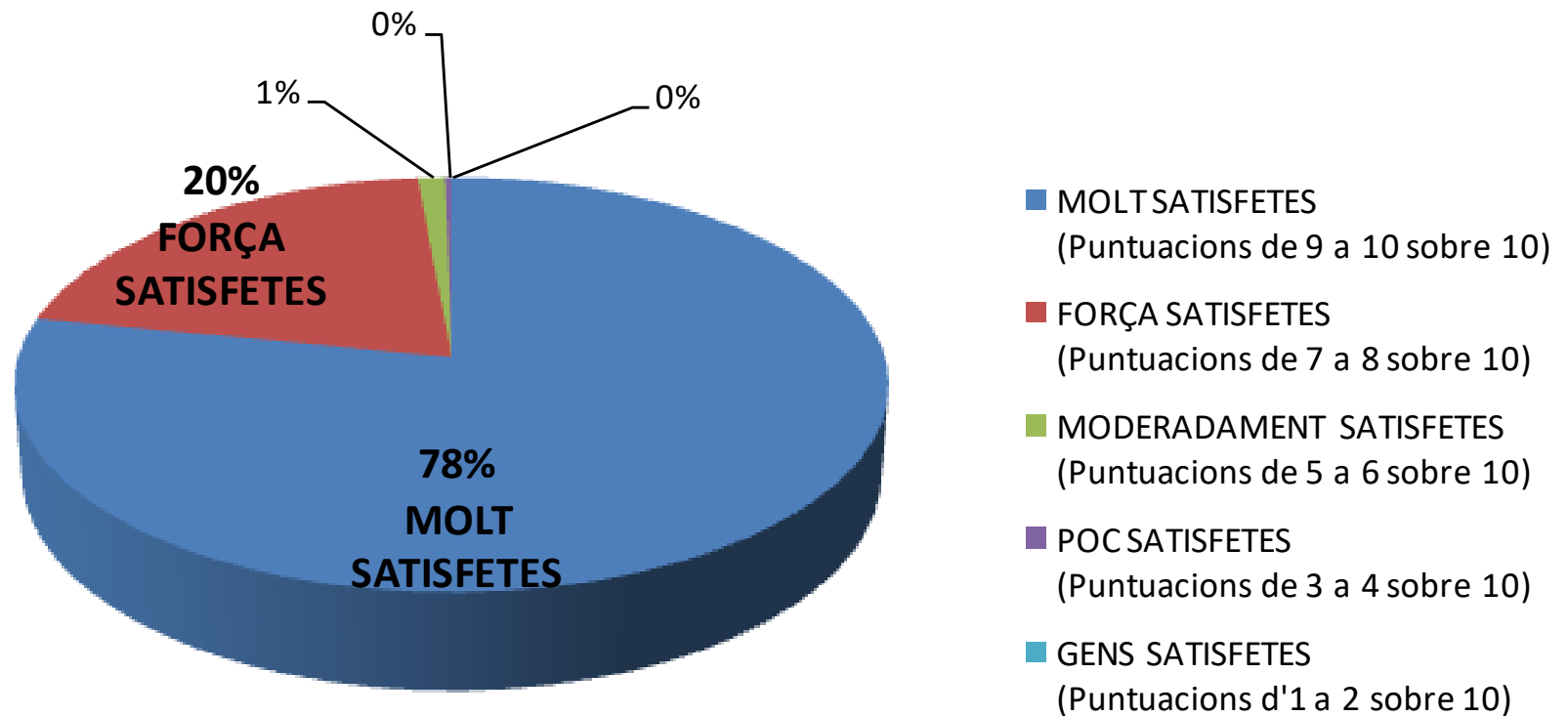
Recerca nivell satisfacció famílies usuàries

Acompanyant habitual de l'infant a l'espai familiar

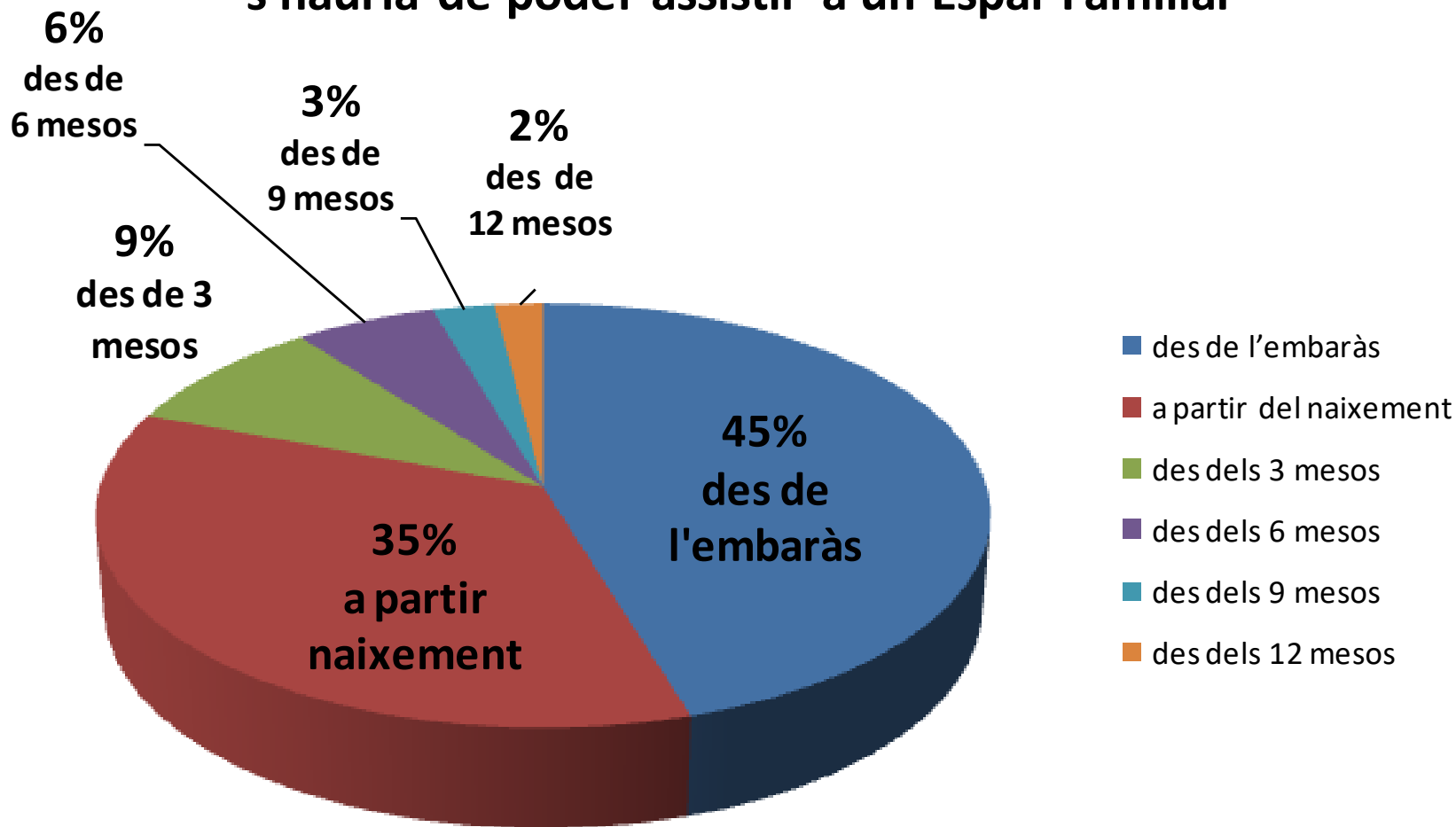
Recerca nivell satisfacció famílies usuàries

Grau de satisfacció de les famílies en relació als espais familiars

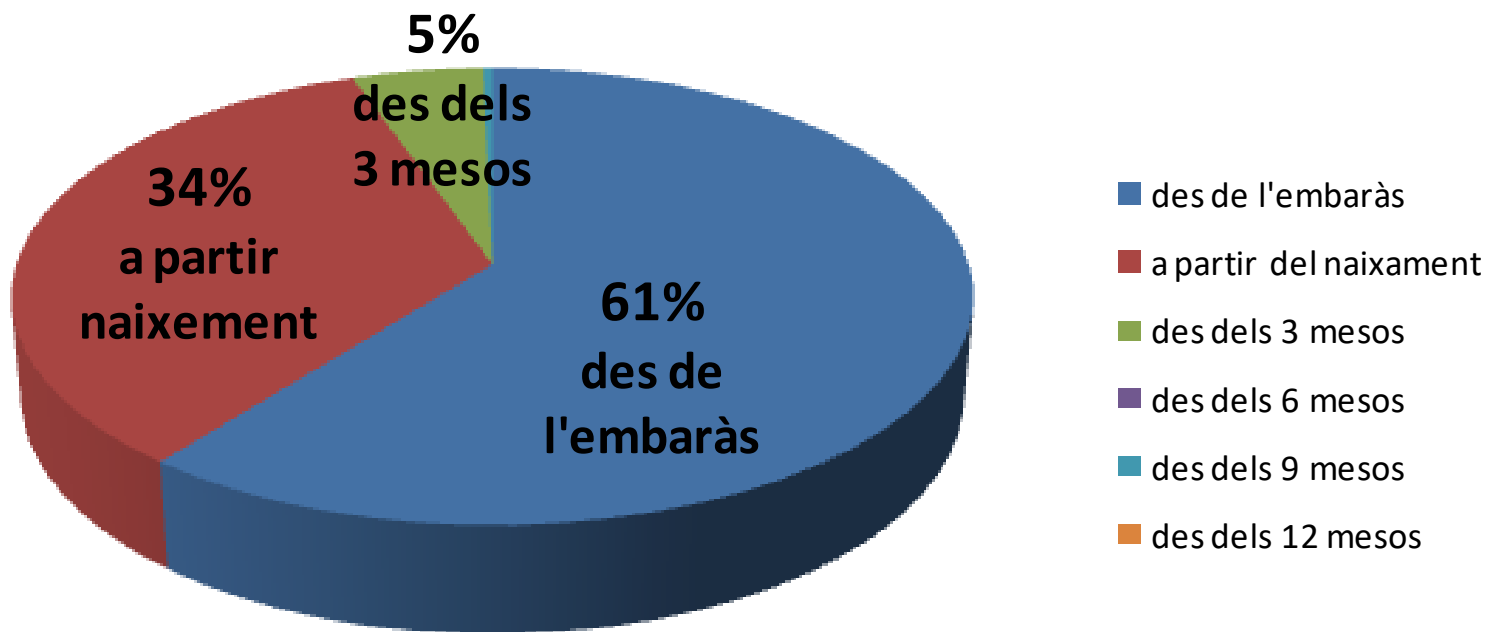
Recerca nivell satisfacció famílies usuàries

Edat a partir de la qual, segons les famílies s'hauria de poder assistir a un Espai Familiar

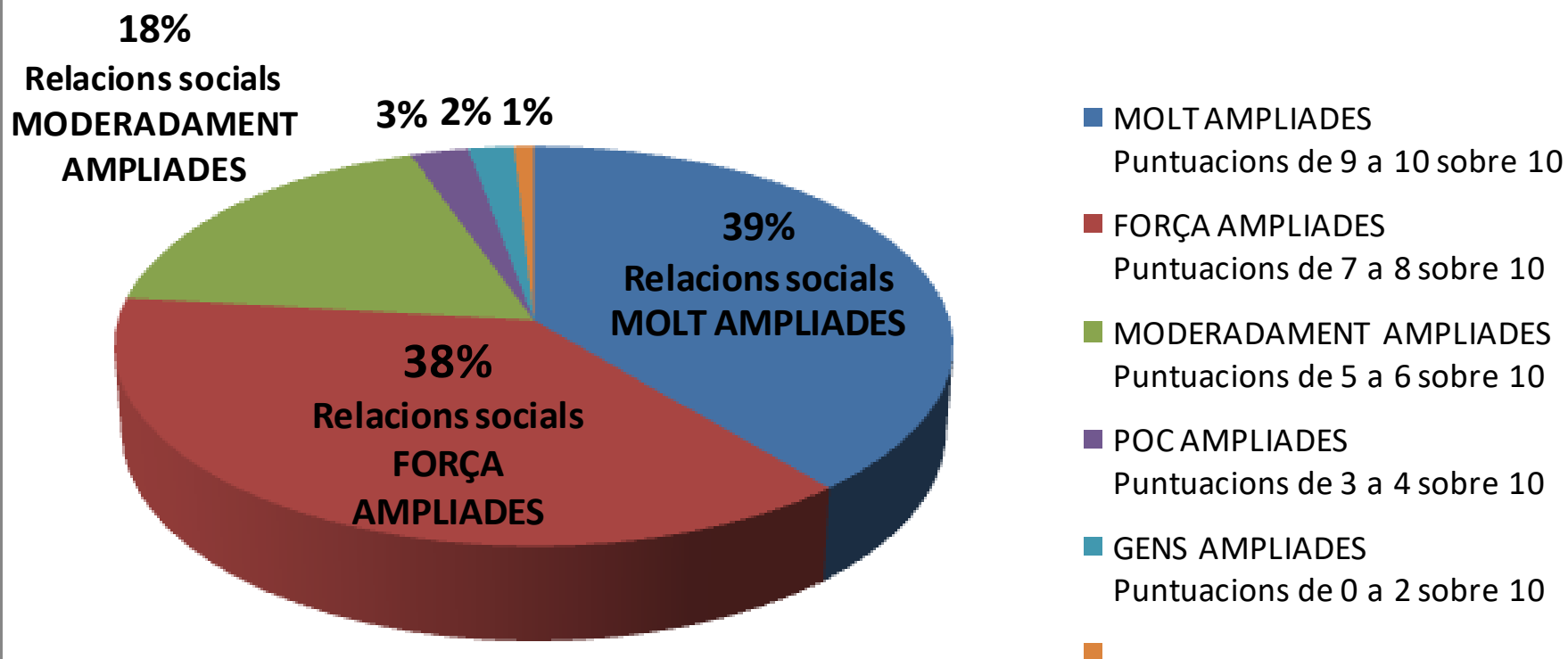

Recerca nivell satisfacció famílies usuàries

**Edat a partir de la qual s'hauria de poder
assistir a un Espai Familiar**
(infants que van començar a assistir a EF abans dels 3 mesos)

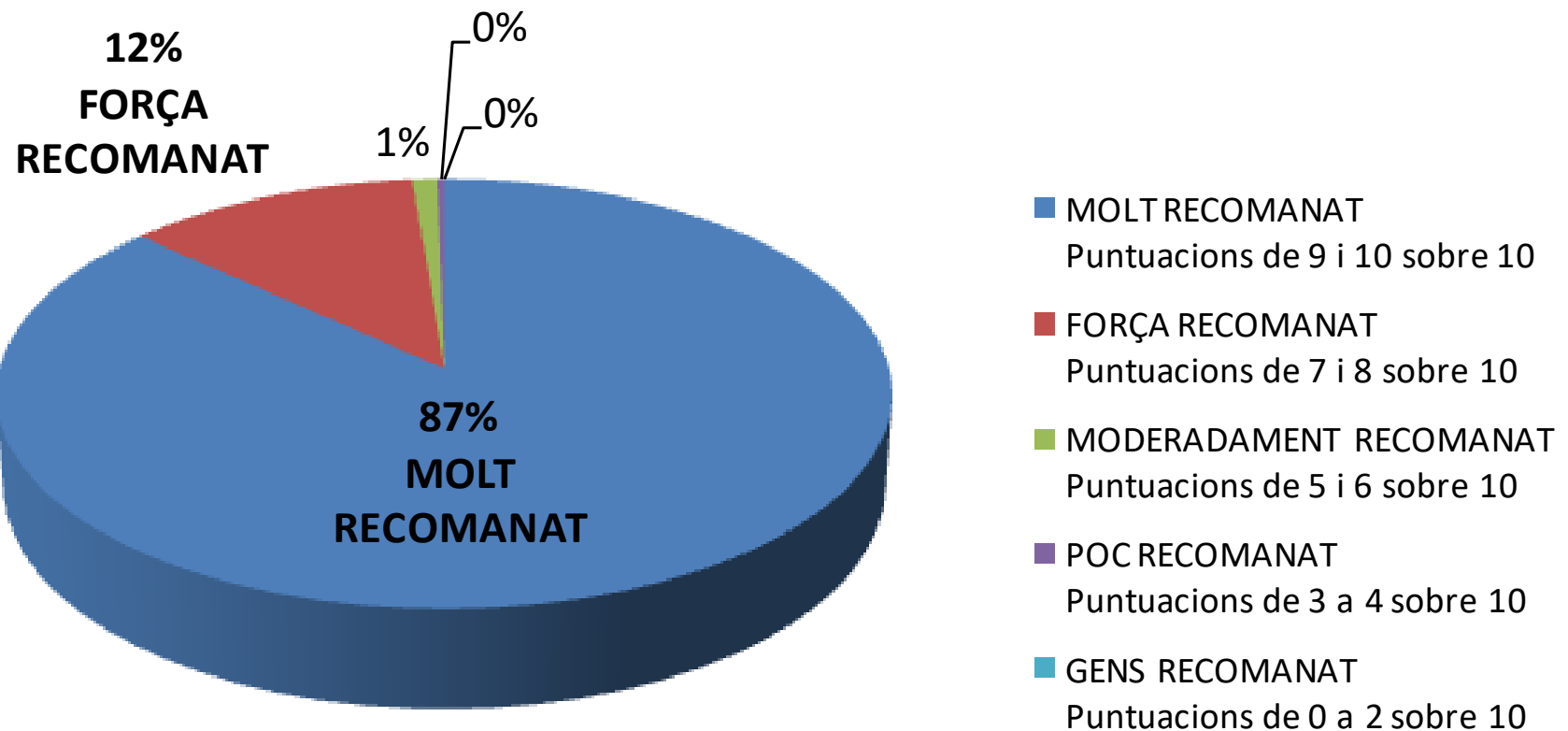

Grau d'ampliació de les relacions socials de les famílies a partir de l'assistència a l'Espai Familiar

Recerca nivell satisfacció famílies usuàries

Grau de recomanació dels espais familiars a altres persones amb fills/es petits

2.- AVALUACIÓ DELS PROGRAMES EFPI a L'Hospitalet de Llobregat

1.- ÍNDEX DE FREQUËNTACIÓ

2.- GRAU DE SATISFACCIÓ

- ✓ Són serveis generadors de xarxa social, educativa i de salut dins la ciutat perquè són projectes compartits entre diferents àmbits
- ✓ Les famílies els valoren molt positivament (Grups de dones, participació en AMPAS, Comissions de barri ...)
- ✓ Són serveis amb accessibilitat directa i no estigmatitzadors

RESULTATS AVALUACIÓ a l'Hospitalet de Llobregat

- ✓ Formació de grups des del 2002 al 2012: 30 grups
- ✓ Enquestes analitzades: 97
- ✓ **Satisfacció del projecte:** 98 %
- ✓ Satisfacció àrea psicològica: 93 % bastant/molt satisfet amb suport rebut
- ✓ Satisfacció àrea biològica: 82 % bastant/molt satisfet amb suport rebut
- ✓ Satisfacció àrea social: 93 % consideren que han aconseguit més suport social arrel de les trobades

Espais Familiars de criança
de la **Petita Infància** (0-3 anys)

FORMACIÓ ESPECIALITZADA

POSTGRAUS

CRIANÇA 0-3 I BENESTAR FAMILIAR

CRIANÇA 0-3 I ACOMPANYAMENT FAMÍLIES EN XARXA

- ✓ 2006: Imma Jeremías impulsa primera reunió grup impulsor
- ✓ 2010: Núria Rajadell assumeix la direcció
- ✓ 2011: Primera edició del Postgrau
 - ✓ Acompanyament a les famílies 0-3 en xarxa
- ✓ 2014: El primer Postgrau s'integra en Màster amb 2 postgraus)
- ✓ 2023: S'ofereixen 2 postgraus complementaris

- ✓ **Objectius:**
 - ✓ Oferir una formació específica per acompanyar famílies 0-3
 - ✓ Mirada holística
 - ✓ Formació de caràcter interdisciplinar (professors especialitzats)

Espais Familiars de criança de Petita Infància
(0-3 anys)

**ASSOCIACIÓ DE
PROFESSIONALS**

DENOMINACIÓ GENERICA dels serveis

- XARXA DE PROFESSIONALS D'ESPAIS FAMILIARS DE PETITA INFÀNCIA de la Diputació de Barcelona
 - Agrupava municipis catalans amb EFPI.
 - **Inicis: 1997** va començar a funcionar un “grup d'experts” que va intentar consensuar les característiques d'aquests serveis (inicialment sota la denominació de “**La casa dels petits**”)
 - **Any 2005** Plenari de la Xarxa pren l'acord d'utilitzar una **denominació genèrica**:
 - *ESPAIS FAMILIARS DE PETITA INFÀNCIA (0-3 anys)*
 - Xarxa roman activa **fins any 2009**
- **Avantatges d'una única denominació genèrica**
 - major visibilitat d'aquest tipus de servei davant la societat

ASSOCIACIÓ DE PROFESSIONALS ESPAIS FAMILIARS A CATALUNYA

A P E F A C

- ✓ Va començar a funcionar any 2007. Constitució formal any 2010
- ✓ Objectius:
 - ✓ Necessitat dels professionals de trobar-se per compartir experiències i dificultats
 - ✓ Posar en comú tècniques i metodologies
 - ✓ Treballar pel reconeixement de la professió
 - ✓ Interlocutor amb l'Administració pública
 - ✓ Mostrar la importància del treball preventiu a la infància
- ✓ Activitats:
 - ✓ Facilitar espais de reflexió i formació
 - ✓ Trobades trimestrals de professionals en diferents poblacions amb serveis EFCPI: permeten conèixer “in situ” les experiències del territori
 - ✓ Elaboració de documents a partir reflexió conjunta dels professionals
 - ✓ Organització de Jornades
 - ✓ Difusió dels serveis a la societat

**Espais Familiars de criança
de la Petita Infància (0-3 anys)**

PRINCIPALS MODELS

**A Catalunya coexisteixen
2 models d'EFCPI**

MODEL “**MAISON VERTE**” (PARÍS)

- Inspirat en *Maison Verte* = Dispositiu de promoció de la **salut mental** d'orientació psicoanalítica dissenyat per pediatra i psicoanalista francesa Fraçoise Dolto any **1979**
- Conjuntament amb equip de col·laboradors format per 5 professionals de la primera infància procedents dels àmbits de la pediatria, la psiquiatria, l'educació infantil i el treball social
 - *La Casa Oberta* de Vilanova i la Geltrú, **1994** (impulsat per un grup de professionals catalans amb formació psicoanalítica, prenent com a model el marc de referència i el funcionament de la “*Maison Verte*” de París)
- Professionals procedien de la **psicologia clínica** d'orientació psicoanalítica
- Hi va tenir un paper destacat la psicòloga Matilde Pelegrí que, des de l'any 1986 havia conduït, (conjuntament amb una llevadora), grups de preparació al part i de postpart, amb mares i nadons fins als 4 mesos de vida, al Centre Municipal de Planificació Familiar de Vilanova i la Geltrú.

MODEL "PSICO-SOCIO-EDUCATIU"

- Inspirat en programes dissenyats any **1990** per Àrea d'Educació Ajuntament de Barcelona a través del projecte ***Context-Infància***
- Inspirat, en gran part, en model "Tempo per le Famigle" de Milà
 - *Espai Familiar*, 1991
 - *Ja tenim un fill*
- Professionals procedien de l'**educació infantil** (educadores d'escoles bressol), la psicologia, la pedagogia, el camp social, i la psicopedagogia

2 MODELS AMB MOLTS ASPECTES EN COMÚ

- Els professionals del model de la *Maison Verte* han mantingut força **inalterables** les principals característiques des del seu inici (1979)
- Els professionals del model *psicosocioeducatiu*, com a conseqüència de la professionalització i expertesa adquirida amb el pas dels anys, han anat **incorporant** algunes **pràctiques** que serien més **pròpies del model *Maison Verte***: generalment aquelles que fan referència al **treball d'escolta i a la contenció emocional**, ja que les han trobat útils o convenients, principalment amb el primer any de vida.
- En el **marc teòric de referència** escollit i el rol que desenvolupen els professionals sol estar **condicionat per la formació, la trajectòria i l'experiència**. També per l'edat dels infants a qui s'adrecen o pel tipus de famílies que hi assisteixen.

Espais Familiars de criança
de la **Petita Infància** (0-3 anys)

MODEL
“MAISON VERTE”
(París, França)

MODEL ***MAISON VERTE*** : MARC DE REFERÈNCIA

S'atorga gran importància a:

- **vida emocional** = és complexa i té una dimensió **inconscient**.
- **primer període de la vida** (petita infància) = construcció psíquica i aparició precoç primers símptomes o dificultats, la majoria dels quals tenen a veure amb dificultats de relació i comunicació., amb el propi fill/a o amb els propis pares.
- **relació social i lligam afectiu** entre les persones, especialment entre progenitors i fills/es, = són considerats essencials per a la salut psíquica dels éssers humans.
- **Intervencions dels professionals** es fan principalment a través de la **paraula**

MODEL *MAISON VERTE*: MARC DE REFERÈNCIA

- MARC DE COMPREENSIÓ: Es considera que les funcions maternes i paternes tenen les seves **arrels en la pròpia història de l'individu**: tenen relació amb la història dels propis avantpassats. Quan arriben els fills/es es mobilitza la memòria respecte la pròpia infància.
- MOTIVACIÓ = PREVENCIÓ: Es parteix del **convenciment** que si les primeres i/o **petites dificultats** que poden sorgir en la relació entre progenitors i fills es poden **abordar precoçment**, des de l'aparició dels primer símptomes, quan encara no estan del tot estructurades, **es podrà evitar que s'acabin convertint en problemes que requeriran d'un posterior tractament**.
- El servei ofereix un lloc d'acollida **sense exigències implícites**. Les famílies no estan obligades a fer una consulta o formular cap demanda.

MODEL *MAISON VERTE*: **FUNCIONS BÀSIQUES PROFESSIONALS / METODOLOGIA**

- S'autodefineixen com a ***acollidors*** = ressalten el que consideren és una de les funcions principals: acollir infants i adults

- **Funcions en relació als INFANTS:**

Observen amb atenció: resten atents a les múltiples qüestions que els infants comuniquen o manifesten mitjançant el llenguatge oral o bé mitjançant l'expressió corporal o amb les seves accions i comportaments

Consideren que tots els infants, encara que encara no parlin, comuniquen els seus estats, a través del plor, el crit, el somriure

MODEL **MAISON VERTE**: **FUNCIONS BÀSIQUES PROFESSIONALS / METODOLOGIA**

Funcions en relació als ADULTS

Manifesten la seva **disponibilitat** per a l'**escolta oberta i respectuosa** (aproximació delicada), **discreta** (a nivell individual) respecte a les múltiples **qüestions de la vida quotidiana** que els pares/mares els vulguin plantejar: son, menjar, tristesa, comportament de l'infant...

- No ofereixen respostes categòriques o consells (consideren que *no hi ha ningú que sàpiga per un altre*)
- Parteixen de la base que, quan parlem i ens escoltem els uns als altres, van sorgint les solucions,
- **Ofereixen contenció emocional** per sostenir la parentalitat, valorant el vincle que s'estableix entre mares/pares i fills/es
- Procuren que les situacions que es produeixin, fins i tot les més complicades (agressivitat, angoixa, etc...), es verbalitzin. Procuren **posar paraules** allà on hi ha silencis, pors o crits.
- La metodologia comporta 3 moments: a) moment d'observar / veure; b) temps per a comprendre i, c) moment de concloure (parlar).

MODEL *MAISON VERTE*: PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES FUNCIONAMENT

1.- Respecte per l'anonimat

- No hi ha cap mena d'inscripció, ni control.
- No es guarda cap informació personal
- Només es demana el nom de l'infant per escriure'l en una pissarra
- **L'anonimat és garantia i requisit** per a que els progenitors puguin obrir-se i explicar els seus sentiments profunds als professionals, amb total garantia de confidencialitat. És una manera d'assegurar que res del que li puguin explicar a un professionals es podrà utilitzar o divulgar fora...

2.- Lloc d'entrada lliure i gratuïta.

- No es necessita inscripció prèvia. Els grups multifamiliars són oberts.
- S'acullen infants fins els 4 anys
- No hi ha un nombre màxim de famílies (llevat de les motivades per l'aforament). Tothom és benvingut i acceptat.
- La durada de l'estada no està limitada més enllà de l'horari d'obertura i tancament del servei.

MODEL *MAISON VERTE*: ELS PROFESSIONALS

- Generalment **3 aollidors** (persones d'ambdós sexes.)
- Un equip diferent per a cada dia de la setmana. La finalitat és que espai no tingui la marca d'una sola persona o un sol equip.
- Solen ser **psicòlegs/gues**, educadores amb formació psicoanalítica, formats per a l'escolta

Espais Familiars de criança de Petita Infància (0-3 anys)

MODEL
“PSICO-SOCIO-EDUCATIU”
(Nord Itàlia)

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU : **MARC** de **REFERÈNCIA**

S'atorga gran **importància** a:

- **Restabliment de les xarxes socials de la comunitat** (L'intercanvi social és considera generador d'aprenentatge)
 - Es posa en contacte progenitors que es troben en la mateixa situació
 - Per a **educar** i fer créixer els fills/es
 - **Evitar situacions de solitud** i d'aïllament social (compartir experiència)
 - **Fomentar** relacions de comprensió, solidaritat i **ajuda mútua** entre famílies
 - Per oferir a mares/pares **orientació educativa i suport** pels professionals
 - Es pretén afavorir **sentiments de competència** i confiança en les pròpies capacitats, facilitant que cadascú pugui trobar respostes i solucions adients a les seves necessitats personals
- Els serveis s'integren dins la xarxa social de la comunitat
 - Per facilitar-ne la divulgació
 - Per aprofitar els recursos de la comunitat

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU: **MARC** de **REFERÈNCIA**

S'atorga gran **importància** a:

- **Desenvolupament infantil**

- Es proposen **activitats** adreçades als infants que possibilitin experiències estimulants:
 - oportunitats de joc amb el propi cos
 - oportunitats de relació i de descoberta del món que ens envolta
 - a partir de la manipulació i l'exploració de diferents objectes i materials.
- Els professionals ressalten davant els progenitors les capacitats que manifesten els fills/es

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU

FUNCIONS BÀSIQUES DELS PROFESSIONALS

- Inicialment es van autodefinir com a **educadors**: ressaltaven funció principal:
 - oferir un entorn educatiu i estimulants a infants
 - **organitzar activitats i jocs** amb l'objectiu de:
 - desenvolupar capacitats i potencialitats dels infants
 - satisfer la necessitat d'exploració, de relació i de moviment.
- A mida que la professió es va anar consolidant, es varen autodenominar **coordinadors**, per a ressaltar la funció amb adults: **coordinar i dinamitzar grups**
 - Durant l'estona de conversa actuen com a conductors de la dinàmica grupal, dinamitzant la participació, orientant i canalitzant les converses, ressaltant els aspectes rellevants que sorgeixen i propiciant el debat al voltant de temes d'interès relacionats amb la criança i l'educació de les criatures
 - Quan ho consideren necessari aporten informació concreta, rigorosa i clara, per ajudar els progenitors a prendre decisions pròpies en relació a la seva criança i educació i percebre i valorar les capacitats del seu fill/a
- Darrerament també utilitzen denominacions com “**acompanyants**” i “**acollidors**”

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU: **FUNCIONS BÀSIQUES DELS PROFESSIONALS**

METODOLOGIA

- Els professionals creen un clima distès que afavoreix la **relació social**, l'**intercanvi** de vivències i experiències, les relacions d'amistat i/o d'**ajuda mútua** entre les famílies, l'observació, l'escolta...
- Amb nadons: creen un entorn tranquil, acollidor i estimulant que els convida a moure's i a relacionar-se.
- Amb infants més grans: creen un espai ric en materials i joguines, pensat per afavorir el joc i l'activitat dels infants
- Proposen activitats diverses amb una clara intencionalitat educativa, on els infants poden jugar, explorar i relacionar-se entre ells o jugar i relacionar-se amb els seus pares i mares

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU :

PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES FUNCIONAMENT

1.- Grups relativament estables (semi-oberts: vacants es van cobrint)

- És necessària la inscripció prèvia
- Generalment es paga una quota mensual
- Hores d'entrada i sortida, però no són estrictes
- Nombre màxim de famílies: EN = 12; EF = 14
 - Aquest nombre s'intenta mantenir estable al llarg de tot l'any ja que es considera que si baixa gaire, les trobades grupals es poden empobrir com a conseqüència de ser massa pocs participants, i si els grups fossin molt nombrosos els professionals tindrien dificultats per poder atendre convenientment tots els seus integrants.
- Hi ha 2 tipus de grups multifamiliars:
 - Amb nadons (fins als 8, 10 ó 12 mesos de vida)
 - Amb infants més grans (fins als 3 anys)

MODEL PSICO-SOCIO-EDUCATIU

PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES FUNCIONAMENT

2.- Professionals:

- Cada grup està conduït per 2 professionals.
- Equip estable al llarg de tot l'any.
- Generalment hi ha com a mínim una educadora infantil.
- També hi poden haver altres professionals: llevadores, infermeres de pediatria, psicòlegs, pedagogs, educadors socials...
- Les sessions tenen una durada i una freqüència determinada
- Els professionals han de complementar la seva formació: si provenen de l'educació han de formar-se per conèixer els canvis específics que comporta la maternitat. En qualsevol cas han de tenir formació sobre dinàmica i conducció de grups d'adults.

Espais Familiars de criança
de la **Petita Infància** (0-3 anys)

COSTOS DEL SERVEI

COSTOS DEL SERVEI

- **Despeses salarials:** els costos d'aquests serveis són els derivats dels salaris del personal, en un percentatge força elevat

- **Altres despeses a contemplar:**

- Servei de neteja
- Lloguer de l'immoble (o amortització en cas de compra)
- Despeses de conservació i manteniment (reparacions...)
- Subministraments (aigua, electricitat, telèfon...)
- Assegurances
- Percentatge despeses de personal de direcció i/o administració

- **COSTOS PER FAMÍLIA USUÀRIA:**

- programa Espai Nadó = 1.050 €/any = **105 €/mes** (1 dia/set)
- Programa Espai Familiar = 1.800 #/any = **180 €/mes** (2 dies/set)

NOTA: càlculs realitzats per a un centre atès per 2 professionals que fan 4 sessions setmanals (4 M + 4 T) per acollir 4 grups familiars **EN** (48 famílies) i 4 grups **EF** per acollir 28 famílies (**Total 8 sessions/set**) Local de 200 m2.

Comparativa de costos: Escoles bressol i Espais familiars

Primer any de vida (0-1):

- **E. Bressol a jornada sencera (7 hores) = 100 %**
- **E. Bressol a mitja jornada (4 a 5 hores) = 40 %**
- **Espai Nadó (1 sessió/ setmanal 3 h) = 8 %**

Comparativa de costos: Escoles bressol i Espais familiars

Segon any de vida (1-2):

- **E. Bressol a jornada sencera (7 hores) = 59 %**
- **E. Bressol a mitja jornada (4 a 5 hores) = 30 %**
- **Espai Familiar (2 sessions/ setmanals 3 h) = 14 %**

Comparativa de costos: Escoles bressol i Espais familiars

Tercer any de vida (2-3):

- **E. Bressol a jornada sencera (7 hores) = 48 %**
- **E. Bressol a mitja jornada (4 a 5 hores) = 22 %**
- **Espai Familiar (2 sessions/ setmanals 3 h) = 14 %**

Espais Familiars de criança
de la **Petita Infància** (0-3 anys)

TESTIMONIS DE FAMILIES

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família A)

(...) Mai hagués pensat que arribaria a obrir el meu cor d'aquesta manera a totes vosaltres. Ja em comenceu a conèixer força. I el cas és que sense voler-ho ser, sóc molt reservada, sobre tot en l'àmbit més personal. En aquest grup d'Espai Nadó s'ha creat un clima sota el meu parer tan maco, tan agradable i alhora tan comprensiu ... He notat que, traient el tema que sigui, sempre hi ha qui s'hi interessa, qui dóna un altre enfoc o visió i això fa que sigui molt enriquidor, ens fa créixer molt com a persones. Us haig de dir que estic molt contenta que haguem coincidit en el camí. Ara, venir a la "teràpia" de cada dimecres de l'Espai nadó s'està convertint en una cosa imprescindible.

Moltes gràcies a totes vosaltres, per fer-me divertir, riure i per ser tan sinceres.

Finalment vull deixar constància del meu agraïment, ja que tot això que hem viscut no hauria estat possible sense la visió de la B (professional) a l'hora d'agrupar-nos, sense la seva paciència i la seva comprensió.

Una abraçada a totes.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família B)

(...) Dir-vos que us he explicat una experiència molt íntima però volia compartir-la amb totes vosaltres, ja que ens anem acompanyant en el mateix camí i per a mi, tots els dies que hi ha Espai Nadó els espero amb candeletes perquè és una estona en que compartim experiències, riem, plorem, xerrem i també berenem. I els nostres “peques” van experimentant experiències noves. Només us volia dir una cosa més a totes vosaltres: gràcies per ser com sou !. I també gràcies a la B (professional), a qui li hem d'agrair les tardes tan maques que ens ha fet passar.

Una abraçada a totes.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família C)

(...) Y ahora quiero dirigir-me a todas vosotras, compañeras de l'Espai nadó. Quiero deciros que cada semana estoy desendo que llegue el miércoles para poder encontrarnos en el Espai nadó.

Quiero empezar por ti, B (profesional). Aún recuerdo el primer día que te conocí. Me transmites tranquilidad y sabiduría.

Y a vosotras, la mayoría madres novatas como yo, quiero deciros que os agradezco y disfruto de vuestra compañía, de vuestras experiencias y enseñanzas, y del amor que nace hacia vuestros hijos.

Y como no, también quiero recordar a M, G, C, P, A, X, B, G, O, R, y M (niños/as asistentes), que son nuestros hijos, nuestros gran tesoro, nuestros maestros... Que cada segundo nos recuerdan que la vida sí que tiene sentido.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família D)

(...) Per acabar, tot i que us explicaria moltes més coses, vull agrair-vos a totes vosaltres, mares de l'Espai Nadó, el poder passar la tarda del dimecres en molt bona companyia i el poder haver pogut compartir tots els nostres dubtes amb moltíssima confiança.

Gràcies a totes vosaltres per ser com sou !!!

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família E)

(...) Cada dimecres a la tarda intentem de no faltar a l'Espai nadó, pe a poder trobar-nos amb els amiguets i amiguetes de la C (filla), amb totes vosaltres i amb la B (professional), és clar. La C (filla) s'ho passa molt bé, i no cal dir-ho, jo també, perquè és una tarda que la dedico exclusivament a la meva filla, a compartir experiències i vivències amb totes vosaltres, mames de l'Espai nadó.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família F)

(...) Abans exprimia al màxim tot el temps lliure que em quedava. En la meua vida no hi havia temps per a les rutines ... Fins que va arribar la M (filla), l'única persona que m'ha fet obrir el ulls davant la vida, que m'ha fet replantejar-me totalment la meua vida. Ara el primer, el segon i el tercer és la meua filla. I després ve el meu home (espero que el meu home no s'enfadi quan llegeixi això). I després ve tota la resta. He deixat de costat tot el que vaig aconseguir a la feina. He renunciat a la meua llibertat personal. I la veritat és que no em suposa cap renúncia obligada. Gaudeixo plenament dels temps que puc passar amb el la meua filla. Em sento realment privilegiada perquè tots els dies que passen, la meua filla m'ho compensa tot mil vegades amb un sol somriure.

Li agraeixo a la meua amiga L (amiga) el fet d'haver-me parlat tan bé d'aquest Espai Nadó, i a la B (professional) que ens permetés incorporar-nos en aquest grup, a la M (filla) i a mi, ja que de totes vosaltres hem après coses. La meua filla i jo us hem de donar les gràcies per haver-nos acceptat tant ràpid en aquest meravellós grup d'Espai Nadó.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (família G)

(...) Valorem molt les trobades amb altres mares i pares a l'Espai Nadó, l'ajuda que hem rebut dels professionals. També el fet de sentir-nos recolzats per la nostra família i els amics. Compartir els teus dubtes amb altres persones que no siguin la família directa té un efecte molt positiu. Sobretot, t'adones que no som els únics que ens trobem en aquesta situació, veus que hi ha altres pares que han tingut el seu primer fill/a i que també se senten perduts, desorientats. T'hi trobes amb altres persones que et poden donar consells i opinions que tu no hi havies pensat i que et serveixen de molta ajuda.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA **(família H)** **(1ª part)**

Vaig venir a l'Espai Nadó perquè la meva filla es relacionés amb altres nens, per conèixer altres famílies dels poble i per poder parlar de temes d'interès familiar, dubtes, preocupacions... M'he sentit en tot moment molt ben acollida, aconsellada i reconfortada, sobretot pels professionals.

Ha estat un espai per relaxar-me i per expressar-me. M'ha tranquil·litzat el poder deixar la nena en un espai dedicat a ella, apropiat per desenvolupar la seva autonomia, on podia jugar, experimentar... sense perills, sense haver d'estar "tant pendent". Llavors he sentit que els pares teníem també un "espai".

"Què feu a l'Espai Nadó ?", em pregunta la gent. "Feu un curs d'alguna cosa ?", solen dir-me els més curiosos. "Doncs no, no fem cap curs i, de fet, no fem res d'especial... I això és precisament el que crec que fa que siguin tant agraïdes aquestes trobades.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA (Família H) (2ª part - continuació)

Xerrem, mirem què fan els nens, comentem els canvis i l'evolució dels últims dies, que si ara menja peix, que si ja han provat l'ou, que si un ja gateja, que si l'altre ha estat malaltet durant la setmana, que l'altre no s'adorm fins a les tantes...

“I a part de xerrar de tot això, què feu ?”.

Doncs estem amb els nostres fills durant dues horetes de forma exclusiva, sense interrupcions, sense pensar en la feina, en la rentadora, la compra o en què cuinarem per tota la setmana. I quan parles d'aquestes coses ho fas en veu alta perquè et ve de gust d'explicar-ho com ho faries amb qualsevol amic, amb la intenció de compartir les pròpies experiències -o més aviat maldecaps- amb els altres pares i mares. I, francament, a part de passar-m'ho bé i conèixer gent nova, sempre va bé per saber com s'ho fan els altres per anar criant als seus bebès.

TESTIMONI D'UNA FAMÍLIA **(família H)** **(3ª part - final)**

Quan varem començar a venir a l'Espai Nadó, la meva filla encara no havia fet els dos mesos. Segurament no entenia que hi feia a vegades estirat en aquella estora i envoltat de coses de colors llampants i altres personetes petites que es mig-bellugaven, però crec que s'hi trobava a gust. I ara, encara que potser tampoc no sap perquè un dia a la setmana es troba aquí entre tants nens i nenes, quan travessem la porta ja sap on està i crec que li agrada força.

Només em sap greu que per temes d'horari i feina el seu pare no hagi pogut venir gaires dies i no hagi pogut gaudir d'aquestes trobades. No obstant, li agraeixo l'esforç que ha fet els dies que ha pogut participar.

Ara que ja s'acaben, puc dir que si podem l'any que ve repetirem: I per descomptat, ho recomano a tothom.

Espais familiars de criança de petita infància
(0-3 anys)

DIFERÈNCIES
RESPECTE ALTRES SERVEIS

NO SÓN GRUPS DE CRIANÇA COMPARTIDA

- Solen ser **autogestionats per les pròpies famílies**
- Solen trobar-se en parcs, cafeteries o a casa d'alguna família del grup
- Famílies amb fills d'edats similars que s'han conegut als cursos de preparació al naixement, o de post-part , en un grup de suport a la lactància materna
- **Progenitors conscients que posposen la reincorporació a la feina més enllà del permís de maternitat.**
- **Durada limitada: es van desferent amb reincorporació de les mares al món laboral**
- **Objectiu: acompanyar-se mútuament en el recorregut com a nova família.**
- Poden ser conduïts/dinamitzats per algun professional (doula, mainadera, etc.)

NO SÓN ESPAIS DE CRIANÇA

- Acullen **grups d'infants sense la presència dels seus pares**
- Conduïts i dinamitzats per un o més professionals
- A vegades compten amb un o més pares/mares que fan suport
- Els progenitors tenen la possibilitat de quedar-s'hi l'estona que vulguin
- Professionals solen ser mestres. Solen disposar de formació relacionada amb l'educació viva, l'educació lliure o la psicomotricitat
- En les activitats que fan els infants sol tenir un paper destacat el moviment, el joc lliure i les sortides a parcs o espais naturals

NO SÓN ESCOLES BRESSOL

- Acullen grups d'infants sense la presència dels seus pares
- Les activitats que duen a terme els professionals s'adrecen als infants, no als progenitors

Algunes de les activitats que es proposen als infants dels Espais familiars són molt similars a les que es fan a les escoles bressol, però en els EFCPI la presència dels progenitors acompanyant durant tota la sessió els seus fills i filles és determinant

NO SÓN ESCOLES DE PARES I MARES

- Solen reproduir el model tradicional d'aprenentatge vertical: hi ha uns professionals **experts** que “saben” que s'adrecen a uns **progenitors** que “no en saben” (aprenentatge passiu)
- activitats formatives són **dirigides exclusivament als progenitors**:
 - cicles de conferències o xerrades-col·loqui
 - Cursos
 - tallers pràctics

NO SÓN GRUP DE PREPARACIÓ AL NAIXEMENT

- Oferta formativa del **sistema públic de salut** o entitats privades de salut
- Adreçada a les parelles embarassades (generalment primer fill/a)
- Durant el darrer trimestre d'embaràs
- Grups conduïts per **llevador/a**
- Es tracta d'una “escola de mares i pares” adreçada al darrer període d'embaràs per tal de preparar el naixement i el postpart immediat.
- Els grups no solen tenir continuïtat més enllà del part o post-part (poden continuar participant en un grup de postpart)

NO SÓN GRUPS DE POSTPART

- Solen formar part de l'oferta formativa del **sistema públic de salut** o entitats privades de salut.
- Conduïts per **llevador/a**
- No solen tenir continuïtat més enllà del postpart
- La principal finalitat és:
 - proporcionar coneixements sobre el període del postpart
 - potenciar les habilitats per a la cura del nadó
 - recolzar l'alletament matern i reforçar l'autoestima
 - donar pautes per a la resolució de principals problemes quotidians
 - afavorir la recuperació física amb el treball de la musculatura del sòl pelvià i l'entrenament de la musculatura abdominal
 - A vegades també ofereixen algunes nocions sobre massatge infantil

NO SÓN GRUPS DE SUPORT A LACTÀNCIA MATERNA

- Conduïts per personal voluntari. Promoguts per associacions de suport a la lactància
- Ofereixen assessorament personalitzat i resolució de dubtes
- Conduïts per una “**assessora de lactància**” que ofereix informació i suport directe a mares que volen alletar els seus fills
- També es promou l’ajuda mútua entre les mares.
- Solen oferir assessorament personalitzat mitjançant consultes telefòniques o per correu electrònic
- Per ser assessora de lactància cal ser mare, haver tingut una experiència exitosa de lactància, seguir una formació establerta per adquirir coneixement actualitzats entorn a la lactància materna, així com experiència pràctica per a manejar-se amb un grup i desitjar compartir la pròpia experiència amb d’altres mares

NO SÓN GRUPS PSICOTERAPÈUTICS

- Tracten trastorns mentals, emocionals, adaptatius o desordres psicosomàtics.

És inqüestionable que els Espais familiars tenen un efecte terapèutic en oferir acompanyament, consol, suport i cura de les persones

És inqüestionable que generen canvis en les persones que hi assisteixen.

NO SÓN LUDOTEQUES O LLOCS D'ESBARJO

- Finalitat principalment lúdica
- La coordinació sol recaure en professional amb titulació superior en pedagogia, psicopedagogia, mestre o educació social, mentre que la resta del personal poden disposar del diploma de monitor d'activitats de lleure infantil i juvenil o d'un títol de grau mitjà de l'àmbit dels serveis socioculturals a la comunitat.

El joc és el fil conductor en els Espais familiars anomenats “*Espais de Joc*” ... però no s'actua sobre l'infant sol, sinó sobre l'infant en relació a l'adult que l'acompanya.

(Aquest aspecte diferencia els Espais familiars de les ludoteques)

NO SÓN LLOCS DE TERTÚLIA

En alguns Espais familiars està prevista una estona de tertúlia que és organitzada i conduïda pels professionals segons uns objectius determinats

**NO SÓN
ESPAIS DE RESPIR**

**NO SÓN
ESPAIS DE CONCILIACIÓ**

- Acullen grups d'infants **sense la presència dels seus pares**
- Són un tipus de servei de **guarda temporal d'infants de 0-3 anys**, que té per objectiu ajudar les famílies en la logística familiar i facilitar la conciliació de la vida laboral, personal i familiar.

Espais Familiars de criança de la Petita Infància

(0-3 anys)

Gràcies per la vostra atenció

Vicenç de Febrer
vdefebrer@gmail.com

Cristina Gomila
saeimenorca@gmail.com